

Beslutsorsak skolk

– indragen studiehjälp på grund av otillåten frånvaro i gymnasieskolan

Rapport från CSN

Beslutsorsak skolk
– indragen studiehjälp på grund av
otillåten frånvaro i gymnasieskolan

Innehåll

Sammanfattning	3
Undersökningens syfte och genomförande	3
Striktare rapportering en viktig förklaring till att fler får studiehjälpen indragen	3
Elever i fristående gymnasieskolor är överrepresenterade bland dem som får studiehjälpen indragen	4
1 Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställningar	6
1.2 Avgränsning och definitioner	7
Antal elever och skolstorlek	7
Antal och andel elever som har fått indragen studiehjälp	7
Antal och andel skolor	7
1.3 Metod och material	8
Registerdata	8
Enkätundersökningen	8
Intervjuundersökningen	9
1.4 Disposition	10
2 Bakgrund	11
2.1 Studiehjälp – studiestöd till ungdomar som studerar på gymnasienivå	11
2.2 CSN och rapportering av otillåten frånvaro i gymnasieskolan	12
En historisk tillbakablick	13
Nuvarande rutiner	14
3 Utvecklingen över tid	16
3.1 Elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro 2007/2008–2010/2011	16
3.2 Skolornas rapportering av otillåten frånvaron 2007/2008–2010/2011	18
4 Skillnader mellan elever och skolor	24
4.1 Elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaron under 2010/2011	24
4.2 Skolornas rapportering av otillåten frånvaro under 2010/2011	30
4.3 Regelverkets betydelse för elevernas frånvaro	34
4.4 Skolornas arbetssätt och rutiner för rapportering	39
5 Analys	46
5.1 Betydelsen av olika förklaringsfaktorer	46
Kön	46
Typ av studiehjälp	46
Geografi	47
Årskurs och ålder	47
Skolans huvudman	47
Skolstorlek	48
Risken för indragen studiehjälp och skolornas arbetssätt	49
6 Slutsatser	50
6.1 Utvecklingen över tid	50
6.2 Skillnader mellan elever och skolor	51
Referenser	53
Tabell- och diagramförteckning	55
Bilagor	57
Bilaga 1 - Tabeller	57
Bilaga 2 - Enkät och följebrev	64
Bilaga 3 - Intervjuguider	70

Sammanfattning

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har till uppgift att administrera studiestöd till ungdomar som studerar på gymnasienivå, så kallad studiehjälp. Det finns flera typer av studiehjälp. Studiebidrag ges till alla studerande på gymnasiet från och med kvartalet efter det att elever fyller 16 år till och med det första kalenderhalvåret det år eleven fyller 20 år. Inackorderings tillägg ges till elever som studerar på annan ort än hemorten, och extra tillägg ges till elever i hushåll med låga inkomster. Grundregeln är att alla studerande med studiehjälp ska studera på heltid. Gymnasieskolorna är ansvariga för att meddela CSN om en elev inte längre kan anses studera på heltid. En orsak till en sådan rapport kan vara att en elev är frånvarande utan tillåtelse från skolan, det vill säga att en elev skolkar. Följden av att en skola rapporterar en elev för otillåten frånvaro kan bli att CSN fattar ett beslut om att studiehjälpen ska dras in – ett sådant beslut får beslutsorsaken ”skolk”.

Undersökningens syfte och genomförande

I dagsläget är det bara CSN som har en nationell överblick över omfattningen av den otillåtna frånvaron i gymnasieskolan. Myndighetens uppdrag är att administrera studiehjälpen och uppgifter om otillåten frånvaro hämtas in från gymnasieskolorna i syfte att avgöra vem som har rätt till studiehjälp och inte. CSN:s ansvar är alltså i första hand inte att samla in statistik över otillåten frånvaro i gymnasieskolan och myndighetens statistik på området omfattar inte heller all frånvaro på Sveriges gymnasieskolor. Alla elever i gymnasieskolan får inte studiehjälp och är alltså inte med i statistiken. Vidare kan en elev vara frånvarande från undervisningen utan att detta rapporteras till CSN – antingen på grund av att frånvaron inte är tillräckligt omfattande eller på grund av att en enskild skola av något annat skäl avstår från att rapportera till myndigheten.

För att underlätta för gymnasieskolorna har CSN tagit fram rutiner för rapporteringen av otillåten frånvaro. Tidigare har en riktlinje varit att skolorna ska rapportera till myndigheten om en elev har varit frånvarande utan tillåtelse mer än 20 procent av undervisningstiden under minst en månad. Sedan årsskiftet 2011/2012 ska en elev rapporteras för skolk om den otillåtna frånvaron är mer omfattande än några enstaka timmar under en månad och av återkommande karaktär.

Syftet med denna rapport är att presentera en analys av hur antalet och andelen elever som förlorat rätten till studiehjälp på grund av skolk har utvecklats under de senaste läsåren. Utöver detta har även olika grupper av elever och skolor jämförts. Då rapporten behandlar utvecklingen till och med läsåret 2010/2011 är ambitionen att den ska kunna tjäna som ett jämförelsematerial för uppföljning av de nya rutiner som infördes 1 januari 2012. Dessutom är rapporten en del av CSN:s uppdrag att bevaka de studerandes sociala och ekonomiska situation. De nya riktlinjerna kommer sannolikt att avspeglas i rapporteringen av otillåten frånvaro. Eftersom de nya rutinerna för rapporteringen av otillåten frånvaro har gällt under kort tid har någon uppföljning av effekterna av förändringen dock inte kunnat göras i rapporten.

Förutom statistik framtagen ur CSN:s egna register baseras rapporten på en enkätundersökning som skickades ut till i stort sett alla gymnasieskolor. Detta material har även kompletterats med ett tjugotal intervjuer med representanter för ett urval av skolor.

Rapportens slutsatser och resultat presenteras nedan – först redovisas utvecklingen av andelen elever som har fått studiehjälpen indragen på grund av skolk, därefter presenteras resultatet av den genomförda jämförelsen mellan olika grupper av elever och skolor.

Striktare rapportering en viktig förklaring till att fler får studiehjälpen indragen

Andelen elever som har fått studiehjälpen indragen på grund av skolk har ökat från 3,2 till 4,3 procent mellan läsåren 2007/2008 och 2010/2011. Ökningen har varit större för manliga elever

och för elever i fristående gymnasieskolor än för övriga elever. Dessa grupper har även varit överrepresenterade bland de elever som har rapporterats för skolk under de senaste läsåren. Utvecklingen för båda dessa elevgrupper har även bidragit till den totala ökningen av andelen elever som fått studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro.

Andelen elever som har rapporterats för otillåten frånvaro har ökat i varierande omfattning i olika län. Ökningen har varit störst i de län där andelen elever som fick studiehjälpen indragen var låg i början av perioden. Även sett till olika årskurser har andelen elever som fick ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk ökat. Ökningen har varit störst för de elever som går ett fjärde år på gymnasiet. Under hela perioden har dock andelen elever som rapporterats för skolk varit högre för elever i årskurs tre jämfört med genomsnittet för alla elever.

Elever som kommer från familjer med låga inkomster kan beviljas ett särskilt stöd - extra tillägg. Dessa elever har varit överrepresenterade bland de elever som har rapporterats för skolk under hela undersökningsperioden. Dock har den andelsmässiga ökningen inte varit större för denna grupp än för alla elever sammantaget.

I relation till alla gymnasieskolor har de skolor som inte rapporterade några elever överhuvudtaget för otillåten frånvaro blivit färre. Samtidigt har andelen skolor där tio procent eller mer av elevantalet fått ett beslut med beslutsorsaken skolk ökat. Minskningen av andelen skolor som inte rapporterade några elever alls har varit större för fristående gymnasieskolor än för kommunala gymnasieskolor. För den grupp av skolor där minst tio procent av elevantalet har rapporterats för skolk har andelen ökat för såväl fristående som kommunala skolor. Andelsökningen har dock varit något större för kommunala skolor än den har varit för fristående skolor.

När det gäller de bakomliggande förklaringarna till utvecklingen kan skolornas egen uppfattning om orsakerna till ökningen vara vägledande. Här skiljer sig svaren mellan fristående och kommunala gymnasieskolor åt. De fristående skolorna svarar oftare att de nu rapporterar elever som tidigare inte skulle ha blivit rapporterade, medan den mest angivna orsaken bland de kommunala skolorna är att frånvaron i sig har ökat. En ungefär lika stor andel av de båda grupperna uppger att ökningen beror på att arbetssättet har förbättrats. Sammantaget säger även över hälften av skolorna att ökningen framförallt beror på att elever som tidigare inte skulle ha rapporterats nu rapporteras, eller att skolan har förbättrats sina rutiner för registrering och rapportering av frånvaro.

Bilden av att ett förändrat arbetssätt och en striktare rapportering har vart en viktig faktor bakom utvecklingen förstärks av de intervjuer som genomförts med personal på ett urval av skolor. En majoritet av de intervjuade på de skolor som har uppvisat en hög eller ökande andel elever med indragen studiehjälp säger att hanteringen av otillåten frånvaro har förbättrats och blivit striktare.

Elever i fristående gymnasieskolor är överrepresenterade bland dem som får studiehjälpen indragen

Rapporten visar att det finns tydliga skillnader mellan olika grupper av elever och skolor när det gäller andelen elever som fick studiehjälpen indragen på grund av skolk under läsåret 2010/2011. Genomgående har jämförelser gjorts mellan elever i fristående respektive kommunala gymnasieskolor och mellan manliga och kvinnliga elever.

Generellt sett är manliga elever överrepresenterade bland elever som får ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk. Detsamma gäller de elever som har extra tillägg. För båda dessa grupper är dock andelen elever som får indragen studiehjälpen på grund av otillåten frånvaro högre inom fristående än inom kommunala skolor. En möjlig förklaring till att elever med extra tillägg generellt blir rapporterade för otillåten frånvaro i högre utsträckning än andra elever är att dessa

elever kommer från familjer med svag ekonomi och att de därmed kan antas vara ekonomiskt utsatta.

Det finns även tydliga skillnader mellan olika län. I vissa län är andelen elever som rapporteras för otillåten frånvaro betydligt högre än i andra. Manliga elever rapporteras dock i högre utsträckning än kvinnliga elever i samtliga län. Även om fristående gymnasieskolor uppvisar en högre andel elever som rapporteras för skolk i de flesta län finns det län där denna andel har varit högre för kommunala gymnasieskolor, vilket är ett omvänt förhållande jämfört med hela landet.

Även för skillnaderna mellan olika årskurser förändras bilden av den otillåtna frånvaron om statistiken fördelas efter kön och huvudmannaskap. Andelen elever som får studiehjälpen indragen har genomgående varit högre i årskurs tre jämfört med alla årskurser sammantaget. Dock är överrepresentationen för elever i denna årskurs större för manliga elever såväl som för elever i fristående skolor. De personer som intervjuats för rapporten menar att äldre elever generellt är mer självständiga än yngre, vilket kan vara en möjlig förklaring till att elever i årskurs tre får studiehjälpen indragen i högre utsträckning än andra elever.

Precis som kön är skolans huvudmannaskap alltså en viktig faktor för att förklara skillnaderna mellan grupper av elever när det gäller andelen som har fått ett beslut med beslutsorsaken skolk. Bortsett från att andelen elever som har rapporterats för skolk i vissa län är högre för elever i kommunala skolor är det genomgående en högre andel av eleverna i fristående gymnasieskolor som rapporteras för skolk. Detta gäller även när statistiken fördelades efter kön, typ av studiehjälp eller årskurs.

Huvudmannaskapet har även tydlig inverkan på rapporteringen av skolk på skolnivå. Andelen av de fristående skolorna som rapporterar minst tio procent av elevantalet är betydligt högre än den är bland de kommunala gymnasieskolorna. Dock är även andelen fristående gymnasieskolor som inte rapporterar några elever alls betydligt högre än motsvarande andel av de kommunala skolorna. Jämfört med kommunala skolor är det således vanligare att fristående skolor rapporterar en hög andel av elevantalet för skolk, men även att de inte rapporterar några elever överhuvudtaget. Detta förhållande indikerar att skillnaderna inom gruppen fristående skolor är betydande när det gäller rapporteringen av otillåten frånvaro. Storleksmässigt är variationen dock stor bland de fristående skolorna, vilket kan ha en betydelse i sammanhanget.

Oavsett huvudman återfinns en majoritet av de skolor som inte rapporterar några elever för otillåten frånvaro bland de skolor som har färre än hundra elever med studiehjälp. Att andelen skolor där inga elever rapporteras för skolk är lägre bland större skolor är även den tydligaste effekten av skolans storlek som har framkommit i rapporten. Dock finns det även skolor med över tusen elever som inte rapporterar några elever för otillåten frånvaro.

Skolornas beskrivning av arbetssättet vid otillåten frånvaro kan vara en vägledning till vilka förklaringarna bakom skillnaderna i skolornas rapportering är. Utifrån enkätsvaren förefaller dock skillnaderna mellan fristående och kommunala skolor vara små när det gäller vilka åtgärder som vidtas innan rapportering görs till CSN. Enkätsvaren visar emellertid att det möjligen kan vara så att de gymnasieskolor som rapporterar en hög andel av elevantalet för otillåten frånvaro vidtar färre åtgärder än andra skolor. Dessa skolor förefaller även vara mer strikta när det gäller rapporteringen, då de ofta uppger att de inte avstår från att rapportera elever vid otillåten frånvaro. Även fristående skolor uppger i högre utsträckning att de alltid rapporterar otillåten frånvaro till CSN, vilket om det stämmer kan vara en förklaring till att andelen elever som får studiehjälpen indragen är högre för dessa skolor.

1 Inledning

En del av Centrala studiestödsnämndens (CSN) uppdrag är att administrera studiestöd till ungdomar som studerar på gymnasienivå, så kallad studiehjälp. Grundregeln är att alla studerande med studiehjälp ska studera på heltid och gymnasieskolorna är ansvariga för att rapportera till CSN om en elev inte längre kan anses bedriva heltidsstudier. En orsak till en sådan rapport kan vara att elever är frånvarande utan tillåtelse från skolan, det vill säga att en elev skolkar. Följden av att en skola rapporterar en elev för otillåten frånvaro kan bli att CSN fattar ett beslut om att eleven inte längre har rätt till studiehjälp. Ett sådant ändringsbeslut får i beslutsorsaken ”skolk”.

Sedan den 1 januari 2012 gäller nya rutiner för gymnasieskolornas rapportering av otillåten frånvaro¹. Tidigare har CSN:s riktlinje varit att skolorna ska rapportera till myndigheten om en elev har varit otillåtten frånvarande mer än 20 procent av undervisningstiden under minst en månad. De nya riktlinjerna säger att en elev ska rapporteras för skolk om den otillåttna frånvaron är mer omfattande än några enstaka timmar under en månad och av återkommande karaktär. Rapporteringen av otillåten frånvaro inom gymnasieskolan, mätt som andelen elever som har fått ändringsbeslut rörande studiehjälpen på grund av skolk, har ökat under de senaste läsåren, från 3,2 procent (läsåret 2007/2008) till 4,3 procent (läsåret 2010/2011).

De nya rutinerna för skolornas rapportering kan förväntas leda till en förändring av omfattningen av rapporteringen till CSN. Då de nya riktlinjerna föreskriver en striktare rapportering av otillåten frånvaro är en möjlig utveckling att fler elever kommer att rapporteras för skolk. I denna rapport presenterar CSN en översikt över och analys av de senaste läsårens utveckling. Målet är att tillhandahålla ett mer omfattande jämförelsematerial för uppföljningar av de nya rutinerna, samt att i enlighet med myndighetens uppdrag² bevaka de studerandes sociala och ekonomiska situation.

1.1 Syfte och frågeställningar

De förändringar i CSN:s rutiner rörande otillåten frånvaro som trädde i kraft 1 januari 2012 innebär ett avsteg från tidigare praxis. Syftet med denna rapport är att presentera en sammanställning och analys av hur antalet och andelen elever som förlorat rätten till studiehjälp på grund av skolk har utvecklats under perioden 2007/2008 till 2010/2011. Rapporten behandlar alltså utvecklingen innan de nya reglerna trädde i kraft. Utöver att analysera utvecklingen över tid och skillnaderna mellan olika grupper av elever och skolor är dock ambitionen att rapporten ska kunna tjäna som ett jämförelsematerial för uppföljning av de nya rutiner som har införts. Eftersom de nya rutinerna för rapporteringen av otillåten frånvaro har gällt under kort tid har någon direkt uppföljning av effekterna av förändringen dock inte kunnat göras i rapporten.

Följande frågeställningar har varit vägledande för arbetet med rapporten:

- Hur har antalet och andelen elever som har fått ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk utvecklats under läsåren 2007/2008 till 2010/2011?
- Hur kan utvecklingen förklaras?
- Vilka skillnader finns mellan olika grupper av elever?
- Vilka skillnader finns mellan olika grupper av gymnasieskolor?
- Hur kan skillnaderna mellan elever och skolor förklaras?

---

¹ I rapporten används begreppet otillåten frånvaro genomgående. Användningen av detta begrepp avviker från den av Skolverket använda termen ”ogiltig frånvaro”. Begreppet otillåten frånvaro används dock i CSN:s övriga statistikpublikationer, och även i kommittédirektivet för den kommande utredningen av studiehjälpen (se Dir. 2011:122.), varför det bedömts som rimligt att använda det i rapporten.

² I regleringsbrevet för CSN slås fast att myndigheten ska bevaka och analysera de studerandes sociala och ekonomiska situation. (Se U2011/7259/SAM)

1.2 Avgränsning och definitioner

I dagsläget är det bara CSN som har en nationell överblick över omfattningen av den otillåtna frånvaron i gymnasieskolan. Myndighetens uppdrag är att administrera studiehjälpen och uppgifter om otillåten frånvaro hämtas in från gymnasieskolorna endast i syfte att avgöra vem som har rätt till studiehjälp och inte. I första hand är CSN:s ansvar alltså inte att samla in statistik över otillåten frånvaro i gymnasieskolan.

Trots att CSN endast samlar in uppgifter om frånvaron i syfte att kunna fatta beslut i studiehjälpsärenden har det samhälleliga intresset för myndighetens samlade bild av den otillåtna frånvaron varit stort. Vid varje halvårsskifte publiceras statistik rörande de elever som har fått studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro under det läsår som gått. Motsvarande uppgifter presenteras även i CSN:s andra publikationer (officiell statistik, årsredovisning m.m.).

CSN:s statistik om otillåten frånvaro omfattar inte allt skolk på Sveriges gymnasieskolor. Exempelvis omfattas inte studerande under 16 år, vilka inte är berättigade till studiebidrag, som varken har inackorderingstillägg eller extra tillägg. Vidare kan en elev skolka utan att detta rapporteras till CSN – antingen på grund av att skolket inte är tillräckligt omfattande eller på grund av att en enskild skola avstår från att rapportera till myndigheten. Då statistiken kommer från ett administrativt system, vilket är anpassat för handläggning av studiestödsärenden, finns även vissa begränsningar när det gäller vilka uppgifter som kan tas fram. För att få en heltäckande statistik över skolket på gymnasiet skulle det krävas en kontinuerlig insamling av uppgifter som är inriktade på elevers frånvaro istället för statistik som är en biprodukt av administrationen av studiestödet. CSN:s statistik måste därför tolkas efter hur den är framtagen. I rapporten avgränsas undersökningen till de elever som har fått ett beslut med beslutsorsaken skolk. En mer detaljerad diskussion om hur statistiken har använts och definitioner av olika begrepp presenteras nedan.

Antal elever och skolstorlek

I CSN:s handläggningssystem finns framförallt uppgifter om de elever som har någon form av studiehjälp. Som påpekas ovan innebär det att elever under 16 år som varken får inackorderingstillägg eller extra tillägg finns med i statistiken. Detsamma gäller de uppgifter om skolstorlek som presenteras i rapporten. Antal elever i detta sammanhang avser skolans totala antal elever som har beviljats studiehjälp under aktuellt läsår.

Antal och andel elever som har fått studiehjälpen indragen

I rapporten presenteras återkommande uppgifter om antal och andel elever som har fått studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro. Genomgående handlar det om individer som har fått ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk. Det vill säga att dessa elever under en viss tidsperiod inte har haft rätt till studiehjälp enligt ett tidigare beslut på grund av att de har varit otillåtet frånvarande i så hög utsträckning att de inte längre anses studera på heltid. I rapporten används omväxlande skrivningar såsom antal och andel ”rapporterade elever”, ”elever som har fått studiehjälpen indragen på grund av skolk” etc. Genomgående syftar dessa uttryck på elever som har fått ett ändringsbeslut med skolk som beslutsorsak. Antal elever syftar på det antal personer som fått ett sådant beslut, oavsett om ett eller flera beslut har fattats för en och samma person under ett läsår. Andel elever avser andelen, av det totala antalet elever (inom en viss skola, i skolor med olika huvudman etc.) som beviljats studiehjälp, som fått minst ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk.

Antal och andel skolor

I rapporten presenteras även statistik över antal och andelar gymnasieskolor³ som återfinns inom ett visst län, som är av en viss storlek, som har rapporterat en viss andel av eleverna för

---

³ I rapporten delas redovisningen av statistiken löpande upp i ”fristående” och ”kommunala” gymnasieskolor. Med ”kommunala gymnasieskolor” avses i detta fall såväl kommunala som landstingskommunala gymnasieskolor.

otillåten frånvaro etc. Antalet skolor avser i dessa fall det antal rapporterade enheter som identifieras med en särskild kod i CSN:s register. Detta medför att den statistik som presenteras över ”antal skolor” i rapporten inte nödvändigtvis motsvarar antalet verksamma skolor. En orsak till detta är att en del skolor kan ha flera rapporterade enheter, vilket gör att en och samma skola kan motsvaras av flera koder i registret.⁴ I rapporten används dock formuleringen antal och andel skolor genomgående och syftar då på enheter med egen kod i CSN:s register.

1.3 Metod och material

Rapportens syfte är att analysera den otillåtna frånvarons utveckling över tid och skillnader mellan elever och skolor. Till stor del består innehållet av deskriptiv statistik baserad på data från CSN:s egna register och en enkätundersökning riktad till gymnasieskolorna. Vidare redogörs för resultatet av ett antal kvalitativa intervjuer som genomfördes inom ramen för arbetet med rapporten. Analysen baseras framförallt på jämförelser av olika grupper, kompletterat med information som har hämtats in genom intervjuer. Nedan beskrivs hur de olika källorna har använts för att ta fram det material som redovisas i rapporten.

Registerdata

Basen för undersökningen har varit registerdata hämtades ur CSN:s datasystem för handläggning av studiehjälsärenden. Då handläggningen av studiehjälpen innebär att ändringar görs och beslut fattas kontinuerligt medför detta att informationen i datalagret förändras i samband med återkommande uppdateringar. Eftersom underlaget förändras kan statistik skilja sig åt beroende på vid vilken tidpunkt materialet tagits fram. Det är också anledningen till att statistiken i rapporten delvis avviker från uppgifter i tidigare publikationer.

För att säkerställa jämförbarhet mellan olika delar i rapporten gjordes utsökningarna ur datalagret vid samma tidpunkt. Utsökningar gjordes dels på individnivå och dels på skolnivå. De uppgifter som hämtades från CSN:s register bearbetades i efterhand för att möjliggöra analys och presentation av materialet.

Enkätundersökningen

Den enkät som ligger till grund för delar av rapporten skickades ut via e-post till 908 gymnasieskolor.⁵ Av dessa svarade 523 skolor, vilket motsvarar en svarsfrekvens på knappt 58 procent. Enkäten bestod av 13 frågor (Se Bilaga 2 för enkätfrågor och följbrev). Av dessa var elva gemensamma för alla skolor och två besvarades beroende på svaret på föregående frågor. I enkäten ställdes framförallt frågor om skolornas rapportering av och arbete med otillåten frånvaro.⁶

I rapporten redovisas i vissa fall svaren för alla skolor och i andra fall svaren för de skolor som lämnade uppgifter till CSN under läsåret 2010/2011. I det senare fallet matchades enkätsvaren ihop med registerdata för att kunna visa hur svaren skilde sig åt mellan olika grupper av skolor. Då alla svarande inte kunde kopplas till registeruppgifter, till exempel på grund av nytillkomna gymnasieskolor, skiljer sig antalet skolor åt mellan de tabeller där det totala antalet svarande redovisas och de tabeller där resultatet av matchningen av svar och registerdata presenteras.

---

⁴ Jämfört med Skolverkets statistik för läsåret 2010/2011 skiljer antalet skolor exempelvis från det antal som redovisas i rapporten: i Skolverkets rapport uppges att det under läsåret fanns 526 kommunala eller landstingskommunala gymnasieskolor och 489 fristående gymnasieskolor och i rapporten är motsvarande siffror 523 kommunala eller landstingskommunala gymnasieskolor och 494 fristående gymnasieskolor. Se Skolverket (2011) s. 80.

⁵ Utskicket utgick från adresser till 999 skolor, av dessa gick dock 91 skolor inte att nå på grund av ogiltiga adresser.

⁶ I enkäten ställdes även frågor om skolornas storlek, huvudmannaskap etc. Svaren på dessa frågor har dock inte använts för analysen i rapporten. Sådana uppgifter om skolorna hämtades istället ur CSN:s register.

Vid en jämförelse av de skolor som besvarade enkäten, och som har kunnat matchas mot CSN:s register, och det totala antalet skolor som lämnade uppgifter till CSN under 2010/2011 framträdde vissa skillnader. Exempelvis var andelen fristående skolor och andelen skolor med minst tusen elever, lägre för den grupp som besvarade enkäten jämfört med andelen för alla skolor som lämnade uppgifter under läsåret. Inom den grupp som besvarade enkäten var andelen skolor som inte rapporterade några elever överhuvudtaget under 2010/2011 något lägre än den var för alla skolor sammantaget. När det gäller de skolor där minst tio procent av elevantalet rapporterades för skolk var andelen högre för fristående skolor, men lägre för kommunala skolor, i den grupp som besvarade enkäten jämfört med samtliga skolor. Skolor i Stockholms län var även något överrepresenterade bland de skolor som inte besvarade enkäten.

Utöver effekterna av svarsbortfallet finns en risk att resultatets tillförlitlighet kan ha påverkats av att de svarande av någon anledning inte svarade sanningsenligt på frågorna. Oavsett om det handlar om att frågorna har missförstått eller om att de svarande av någon anledning ha velat ge en särskild bild av skolan måste denna risk beaktas vid analysen. Detta har också gjorts.

Intervjuundersökningen

Syftet med den intervjuundersökning som utgjorde en del av underlaget till rapporten var att komplettera kvantitativa data från registerstudien och enkätundersökningen med kvalitativt material. Ett tjugotal intervjuer genomfördes därför med skolledare och administratörer från 18 skolor. Det uttalade målet med undersökningen i sin helhet var att analysera utveckling av rapporteringen av otillåten frånvaro till CSN i allmänhet och vad som ligger bakom ökningen i synnerhet. Intervjuundersökningen fokuserade därför på de skolor där en relativt sett stor eller ökande andel av eleverna fick ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008 till 2010/2011.

Urval

Urvalet till intervjuundersökningen baserades på flera olika kriterier. Den främsta urvalsgrunden var att skolan skulle ha haft en hög andel elever som hade rapporterats för otillåten frånvaro under perioden 2007/2008 till 2010/2011 eller att denna andel skulle ha ökat över tid. För att säkerställa att olika typer av skolor var representerade i urvalet beaktades även en rad andra urvalsgrunder. Dessa urvalsgrunder var geografi, skolstorlek och huvudmannaskap.

Det finns skillnader mellan olika län när det gäller omfattningen av otillåten frånvaro. För att säkerställa representation för olika geografiska områden valdes inledningsvis tre län som uppvisade en förhållandevis hög eller ökande andel elever som hade rapporterats för otillåten frånvaro ut. Dessa län var Stockholms län, Örebro län och Västernorrlands län. Stockholms län var det län i Sverige som uppvisade högst andel elever som rapporteras för otillåten frånvaro och sett över de senaste läsåren ökade även andelen rapporterade elever. Örebro län var det län som, bortsett från de tre storstadsläna, uppvisade högst andel elever som rapporterades för otillåten frånvaro. Dessutom ökade andelen rapporterade elever kontinuerlig under undersökningsperioden. Andelen rapporterade elever i Västernorrlands län översteg inte genomsnittet för landet. Dock ökade andelen kontinuerligt under undersökningsperioden.

Utöver länsindelningen gjordes en uppdelning mellan stora och små orter (innestad/förort för Stockholms län) i relation till urvalet. I tidigare undersökningar⁷ har även skolans storlek visat sig spela roll för omfattningen av den otillåtna frånvaron. För att ta hänsyn till den eventuella effekt som antalet elever har på andelen elever som får studiehjälpen indragen inkluderades såväl stora som små skolor i urvalet. Stora skolor definierades som skolor med ett elevantal klart över

---

⁷ CSN (2004a).

genomsnittet för Sverige⁸ och små skolor definierades som skolor med ett elevantal väl under genomsnittet.⁹ I urvalet var fristående såväl som kommunala gymnasieskolor representerade.

Förutom de skolor som valdes ut på grund av att andelen elever som rapporterades för skolk var hög eller ökande under de senaste läsåren valdes ett mindre antal skolor med obefintlig eller liten rapportering ut inom respektive geografiskt område. Anledningen till detta var att göra det möjligt att kontrollera om gemensamma drag hos skolorna med hög eller ökande andel rapporterade elever gällde speciellt för dessa eller om liknande arbetssätt och förhållanden förekom även på andra skolor. Syftet med intervjuundersökningen var dock inte att göra en strukturerad jämförelse av skolorna utan snarare att komplettera registerstudien och enkätundersökningen med kvalitativt material.

I urvalet ingick inledningsvis 20 skolor, varav sex var referensskolor med obefintlig eller låg rapportering av elever för otillåten frånvaro under den aktuella perioden. Nio skolor var fristående gymnasieskolor och elva kommunala gymnasieskolor. Av skolorna låg nio i Stockholms län, fem i Örebro län och sex i Västernorrlands län. För tre skolor gick det på grund av olika omständigheter inte att genomföra någon intervju. En av dessa ersattes med en reservskola som valts ut på samma urvalsgrunder. I slutändan genomfördes intervjuer med 18 skolor.

Genomförande

En majoritet av intervjuerna genomfördes via telefon. Några intervjuer gjordes dock på plats på skolorna. Skolorna fick själva välja vem som skulle besvara frågorna. I vissa fall genomfördes intervjun med skolledare och i andra fall med administratörer med ansvar för rapporteringen av otillåten frånvaro. På en av skolorna genomfördes två intervjuer med ansvariga rektorer för olika gymnasieprogram. I samtliga fall spelades intervjuerna in, och alla respondenter gavs möjlighet att kommentera en skriftlig sammanfattning av det som sagts och eventuellt komplettera med ytterligare information. De flesta av intervjuerna pågick mellan 20 och 30 min. Intervjuaren följde en på förhand utarbetad intervjuguide för att täcka in alla ämnesområden (se Bilaga 3).

1.4 Disposition

Utöver inledningen består rapporten av fyra kapitel. I kapitel två presenteras en bakgrund till studiehjälpen och rutiner för rapportering av otillåten frånvaro. Kapitel tre behandlar utvecklingen över tid. Inledningsvis berörs utvecklingen för antalet och andelen elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011. Därefter följer ett avsnitt där utvecklingen av rapporteringen på skolnivå och skolornas syn på utvecklingen behandlas. I kapitel fyra ligger fokus på jämförelser mellan olika grupper av elever och skolor när det gäller antal och andel elever som rapporterades för otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011. Kapitlet inleds med en jämförelse mellan olika grupper av elever. Nästa del av kapitlet redovisar statistik rörande skillnader i rapporteringen av otillåten frånvaro mellan olika grupper av skolor. I nästföljande avsnitt behandlas skolornas uppfattning om elevernas kunskap om regelverket rörande otillåten frånvaro och effekterna av risken för indragen studiehjälp på frånvaron. Kapitlet avslutas sedan med ett avsnitt om skolornas arbete med otillåten frånvaro och rutiner för rapportering till CSN. De avslutande kapitlen utgörs av en analys av det underlag som presenterats i tidigare delar (Kapitel fem) och en återkoppling till de frågeställningar som varit vägledande för arbetet i form av slutsatser för rapporten (Kapitel sex).

---

⁸ Genomsnittet var 2011 380 elever per skola, se Skolverket (2011) s. 84.

⁹ Av de skolor som klassats som små skolor hade den största 288 och den minsta 119 elever med studiehjälp under läsåret 2010/2011. För de skolor som klassats som stora var motsvarande siffror 2 626 och 438.

2 Bakgrund

2.1 Studiehjälp – studiestöd till ungdomar som studerar på gymnasienivå

Det uttalade målet med studiestödssystemet är dubbelt – dels syftar det till att rekrytera till utbildning, dels till att verka utjämnande mellan olika grupper i samhället. I budgetpropositionen för 2011/12 uttrycks detta mål enligt följande:

”Studiestödet ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.”¹⁰

Särskilt tydlig är det dubbla syftet med studiestödet i fallet med studiehjälpen. CSN har i en tidigare rapport¹¹ behandlat studiehjälpen utbildningspolitiska och välfärdspolitiska syften och relationen mellan dessa. Utbildningspolitiskt är syftet med studiehjälpen att rekrytera ungdomar till gymnasiestudier och erbjuda alla lika möjligheter att studera. Det välfärdspolitiska målet handlar framförallt om att erbjuda ekonomiskt stöd till studerandes familjer och utjämna de skillnader mellan olika grupper som orsakas av ekonomiska och geografiska förhållanden. Utöver dessa två mål nämns i budgetpropositionen för 2011/12 även ett övergripande samhällsekonomiskt mål för studiestödet. De båda andra målen kan stödja en gynnsam samhällsekonomisk utveckling. Dock är det även möjligt att de olika målen kan hamna i konflikt med varandra.

Hur väl studiehjälpen bidrar till att uppnå de politiska målen är ytterst beroende av hur ersättningsystemet är konstruerat. De mål för studiestödssystemet som uttrycks i budgetpropositionen kan jämföras med de argument som framfördes i och med studiehjälpens införande i mitten på 1960-talet, vilka förordade att studiehjälpen skulle ”[...] bereda alla ungdomar – oavsett social och ekonomisk bakgrund och oavsett bostadsort möjligheter till den utbildning för vilken de har förutsättningar och intresse.”¹² Idag saknas dock tydliga mål som specifikt gäller studiehjälpen. Den 22 december 2011 beslutade regeringen att tillsätta en utredning av studiehjälpen, vilken bland annat ska utreda de utbildnings- och familjepolitiska inslagen i studiehjälpen och lämna förslag på hur syftet med denna stödform kan renodlas.¹³

Den tidigare fastslagna målsättningen att studiehjälpen ska verka rekryterande och utjämnande går dock att spåra i de olika stödformer som idag utgör studiehjälpen.¹⁴ Studiehjälpen består i huvudsak av tre¹⁵ olika typer av stöd: studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg.

Studiebidrag lämnas utan att någon ansökan behöver göras till alla heltidsstuderande i gymnasieskolan som uppfyller vissa villkor. Skolorna rapporterar till CSN vilka elever som deltar i undervisningen varje läsår. För närvarande är studiebidraget 1050 kronor per månad och betalas ut månadsvis tio månader per år. Beloppsnivån är satt efter det allmänna barnbidraget. Bidraget betalas tidigast ut från och med kvartalet efter det att den studerande fyller 16 år och längst till och med det första kalenderhalvåret det år då eleven fyller 20 år.¹⁶

---

¹⁰ Prop. 2011/12:1 Budgetpropositionen för 2011, utgiftsområde 15.

¹¹ CSN(2004b).

¹² SOU 1963:48, s. 72.

¹³ Dir. 2011:122.

¹⁴ Jmf. SOU 2003:28 s. 50 f.

¹⁵ Utöver studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg ges även bidrag för dagliga resor för elever som studerar utanför Sverige. Då bidrag för dagliga resor delas ut till väldigt få personer har denna studiehjälpsform utelämnats i undersökningen.

¹⁶ CSN (2011a).

Inackorderingstillägg ges till elever som studerar på annan ort än hemorten. Ansvar för inackorderingstillägget är delat. Den studerandes hemkommun ansvarar för att ge stöd till elever som studerar på en skola som har en offentlig huvudman (kommunala- och landstingskommunala gymnasieskolor, samt komvux). CSN ansvarar för elever som studerar på folkhögskola, fristående gymnasieskola eller riksinternatskola. Tillägget ges till elever som är i behov av inackordering. Den studerande anses behöva inackordering om den utbildning som han eller hon har valt inte finns på hemorten och om avståndet är sådant att det inte går att resa varje dag. Inackorderingstillägget betalas efter särskild ansökan ut som ett schablonbelopp beräknat efter avståndet mellan föräldrahemmet och utbildningsorten. Någon prövning av föräldrars ekonomi eller den faktiska kostnaden för inackordering görs inte. För närvarande uppgår inackorderingstillägget till 1190–2350 kronor per månad beroende på avståndet mellan hemmet och skolan eller praktikplatsen.¹⁷

Det extra tillägget ges till elever i hushåll med låga inkomster. Beloppet är beroende av ett ekonomiskt underlag, vilket utgörs av elevens och föräldrarnas beräknade sammanlagda inkomster för det aktuella läsåret, samt av en del av familjens sammanlagda förmögenhet. För att få extra tillägg krävs en ansökan där uppgifter om det beräknade ekonomiska underlaget lämnas. För närvarande är beloppen för extra tillägg 285, 570 eller 855 kronor per månad beroende av det ekonomiska underlagets storlek. För att en elev ska få det högsta beloppet måste det ekonomiska underlaget vara mindre än 85 000 kronor. Om det ekonomiska underlaget ligger i intervallet 85 000–104 999 kronor har eleven rätt till 570 kr i månaden. Det lägsta beloppet betalas ut när det ekonomiska underlaget är minst 105 000 kronor och högst 124 999 kronor. Om det ekonomiska underlaget är 125 000 kronor eller högre går det alltså inte att få extra tillägg.¹⁸

2.2 CSN och rapportering av otillåten frånvaro i gymnasieskolan

Enligt studiestödslagen¹⁹ ska studiehjälp i olika form i normalfallet endast ges till studerande på heltid. I enlighet med studiestödsförordningen²⁰ har CSN rätt att föreskriva vad som ska menas med heltidsstudier och undantag från dessa bestämmelser. En precisering av innebörden av heltidsstudier och undantagsbestämmelser finns i myndighetens föreskrifter och allmänna råd om studiehjälp. I dessa föreskrifter definieras heltidsstudier som att studierna bedrivs enligt den författning, kursplan eller motsvarande som gäller för respektive utbildning²¹. Skolorna är skyldiga²² att rapportera till CSN om någon elev inte längre studerar på heltid, exempelvis på grund av skolk.

I syfte att underlätta gymnasieskolornas uppgiftslämnande har CSN utöver dessa bestämmelser²³ utarbetat rutiner²⁴ för rapporteringen. När det gäller otillåten frånvaro eller, i mer vardagligt tal, skolk står i de rutiner som gällde före 1 januari 2012 att läsa att rapportering ska ske när frånvaron uppgår till cirka 20 procent av undervisningstiden under minst 30 dagar.²⁵ I de rutiner som infördes vid årsskiftet 2011/2012 har formuleringen ändrats till att skolk ska rapporteras löpande till CSN om det överstiger ”[...]några enstaka timmar under en månad[...]” och är ”upprepanande” till sin karaktär.²⁶ Nedan ges först en historisk tillbakablick rörande CSN och rapporteringen av otillåten frånvaro i gymnasieskolan. Efter det presenteras nuvarande rutiner mer i detalj.

---

¹⁷ CSN (2011a).

¹⁸ CSN (2011a).

¹⁹ SFS 1999:1395, 2 kap. 5 §.

²⁰ SFS 2000:655, 2 kap. 4 §.

²¹ CSNFS 2001:6, 2 kap. 2-3 §§.

²² I enlighet med SFS 1999:1395, 6 kap. 6 § och SFS 2000:655, 6 kap. 9 §.

²³ CSNFS 2001:6.

²⁴ *Rutiner för elektronisk rapportering till CSN*, CSN (2011c) finns tillgängliga på myndighetens webbplats.

²⁵ CSN (2011b).

²⁶ CSN (2011c).

En historisk tillbakablick

De rutiner som gällde före 1 januari 2012, vilka diskuteras i denna rapport, har sitt ursprung i de nya föreskrifter om studiehjälp som CSN beslutade om i samband med den kursutformade gymnasieskolans införande i början av 1990-talet. Föreskrifterna var mycket generella och slog fast att heltidsstudier innebar att den studerande ägnade hela sin arbetstid åt studier och kontinuerligt deltog i undervisningen. CSN:s syfte med föreskrifterna var att alla elever i gymnasieskolan skulle ha rätt till studiehjälp och myndigheten förutsåg inte att frånvaro från undervisningen skulle kunna leda till att studiehjälpen drogs in. Preciseringsen av vad som var att betrakta som heltidsstudier ledde dock till att gymnasieskolorna började rapportera elever för otillåten frånvaro. I syfte att främja en likartad hantering skickade CSN skrivelser till gymnasieskolorna under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet. I en skrivelse från mars 2003 använde sig i CSN för första gången av den rekommenderade gräns på 20 procent av undervisningstiden som gällde till och med 31 december 2011. Utifrån ärenden avgjorda av Överklagandenämnden för studiestöd presenterade CSN gränsen på 20 procents otillåten frånvaro som en vägledning för skolorna. Dock påpekade myndigheten i skrivelsen att denna gräns inte skulle användas på ett schablonmässigt sätt, utan att skolorna skulle ta hänsyn till speciella omständigheter och att "[...]alla upptänkliga åtgärder för att åstadkomma tillräcklig närvaro [...]”²⁷ skulle prövas innan eleven rapporterades till CSN.²⁸

I samband med att CSN angav 20 procents otillåten frånvaro som en riktlinje för gymnasieskolornas rapportering till myndigheten informerades även om ökade krav på dokumentation i samband med rapporteringen. Under läsåret efter att informationen gått ut minskade antalet rapporterade elever kraftigt, vilket ledde till att CSN beslutade om att undersöka bakgrunden till den minskande rapporteringen. Undersökningen tydde på att många skolor hade bristande rutiner för rapportering av otillåten frånvaro eller att existerande rutiner inte följdes. Vidare uppfattade de flesta skolor den så kallade ”20-procentsgränsen” som en absolut gräns snarare än som en riktlinje. CSN:s rekommendation rörande omfattningen av otillåten frånvaro sågs av många som negativ, dels då det gjorde det svårare att ta hänsyn till särskilda omständigheter och dels för att det sände en signal till eleverna om att frånvaro under gränsen var tillåten.²⁹

Skolverket presenterade 2005 en rapport som syftade till att tillhandahålla tydligare information om skolornas skyldigheter i relation till otillåten frånvaro, samt att klargöra skolhuvudmännens och CSN:s skilda ansvarsområden. Bakgrunden var ett regeringsuppdrag till Skolverket att tillsammans med CSN klargöra innebörden av heltidsstudier och stödja skolorna i utformandet av rutiner för information till vårdnadshavare och CSN. Rapporten betonade att CSN:s ansvar endast gäller beslut om och utbetalningar av studiehjälp, att rapportering till myndigheten inte ska utgöra en utgångspunkt för skolans arbete med otillåten frånvaro, samt att en rapport inte heller bör ses som en slutpunkt för arbetet med att få tillbaka elever i undervisningen. I informationsmaterialet bekräftas även de riktlinjer rörande omfattningen av otillåten frånvaro som CSN hade informerat om i skrivelser till skolorna.³⁰

Skolornas rapportering av otillåten frånvaro har även berörts av Statskontoret³¹ i en rapport om felaktiga utbetalningar. I rapporten drogs slutsatsen att en stor andel av gymnasieskolorna inte rapporterade otillåten frånvaro enligt gällande rutiner. Exempelvis uppgav mer än en tredjedel av skolorna i en enkät att det fanns en ”mycket stor” eller en ”ganska stor” risk att elever inte rapporterades till CSN trots att de skolkade mer 20 procent av undervisningstiden. Dock visar Statskontorets rapport att en hög andel av de tillfrågade skolorna uppgav att de hade regler och

---

²⁷ CSN (2003).

²⁸ CSN (2011d).

²⁹ Se CSN (2004).

³⁰ Skolverket (2005).

³¹ Statskontoret (2009).

anvisningar för hur skolk skulle hanteras. I enkäten uppgav även skolorna att personalen följde dessa i hög utsträckning.³²

Nuvarande rutiner

Från att gymnasieskolorna till en början själva definierade vad som i praktiken skulle betraktas som heltidsstudier har CSN under de senaste 20 åren blivit allt tydligare i sina riktlinjer om vad som ska anses vara studier på heltid. Det tydligaste inslaget har varit den alltmer vedertagna gränsen om 20 procents frånvaro. Fram till den 1 juli 2011 förblev dock den formella definitionen av heltidsstudier i myndighetens föreskrifter oförändrad. I och med att den nya skollag som infördes under 2011 på ett tydligare sätt än tidigare slog fast att gymnasieutbildningen ska bedrivas som heltidsstudier ändrade även CSN i sina föreskrifter. Den nuvarande definitionen av heltidsstudier lyder:

1. studerar på heltid enligt författning eller kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen, och
2. deltar i den verksamhet som ingår i utbildningen, om han eller hon inte har giltigt skäl att utebli. Om den studerande har några enstaka timmars frånvaro utan giltigt skäl under en månad anses den studerande ändå studera på heltid.³³

CSN:s rutiner för rapportering av otillåten frånvaro anger att förutsättningarna för rapportering av ska vara att:

- Skolket ska vara mer än några enstaka timmar under en månad
- Skolket ska vara upprepande.³⁴

Liksom de riktlinjer som skolorna arbetar efter i samband med rapporteringen har det faktiska förfarandet vid rapportering av skolk och beslut om ändring av studiehjälpen varierat över tid. Den nuvarande ordningen skiljer sig mycket lite från de rutiner som gällde före årsskiftet 2011/2012. En skola rapporterar elektroniskt att en elev varit otillåtet frånvarande och skickar därefter in ett skriftligt underlag där frånvaron dokumenteras. Efter att CSN får rapporten från skolan meddelas vårdnadshavarna eller eleven om skolans rapport och ges möjlighet att yttra sig. Under denna svarstid fortsätter CSN att betala ut studiehjälp. Nästa steg kan vara att myndigheten fattar beslut om att utbetalningen av studiehjälp ska stoppas. Om vårdnadshavaren eller eleven inte hör av sig inom svarstiden fattas ett maskinellt ändringsbeslut. Om föräldrarna eller eleven kontaktar CSN inom svarstiden utreds ärendet ytterligare innan beslut fattas.

När ett ändringsbeslut har fattats och för mycket studiehjälp har betalats ut kan följderna bli olika. Om eleven kommer tillbaka till heltidsstudier justerar CSN eventuella felaktigt utbetalda belopp mot kommande utbetalningar. Om eleven inte kommer tillbaka till heltidsstudier kan felaktigt utbetald studiehjälp krävas tillbaka.

I de fall vårdnadshavaren eller eleven protesterar mot ett fattat ändringsbeslut betraktas detta som ett överklagande. Det innebär att CSN antingen ändrar beslutet eller lämnar ärendet vidare till Överklagandenämnden för studiestöd, som prövar överklagandet.

En faktisk skillnad mellan de rutiner som infördes 1 januari 2012 och de som gällde före årsskiftet 2011/2012 rör de åtgärder som skolan förväntas vidta innan rapport. De gamla rutinerna krävde att skolan skulle ha ” [...]vidtagit åtgärder med anledning av skolket[...]”³⁵ och

---

³² Statskontoret (2009), Bilaga 2 A.

³³ CSNFS (2001:6), 2 kap. 2 §.

³⁴ CSN (2011c).

³⁵ CSN (2011b).

att eleven skulle ha haft en chans att förbättra närvaron. I de nya riktlinjerna³⁶ har denna skrivning tagits bort.

Förutom att analysera målet med studiehjälpen i stort har den utredning som tillsattes av regeringen i slutet av 2011 även till uppdrag att bland annat se över och vid behov föreslå förändringar av bestämmelserna om otillåten frånvaro. Kommittédirektivet pekar särskilt ut de ekonomiska konsekvenserna för skolkande elevers hushåll som ett område som behöver analyseras ytterligare.³⁷ Detta särskilda område berörs dock inte i rapporten.

---

³⁶ CSN (2011c).

³⁷ Dir. 2011:122, s. 6 f.

3 Utvecklingen över tid

Utvecklingen av rapporteringen av otillåten frånvaro beskrivs dels på individnivå och dels på skolnivå i rapporten. När det gäller individnivån redovisas nedan totalsiffror för antal och andel elever som har fick ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011. Statistiken presenteras även fördelad efter kön, fristående och kommunala gymnasieskolor, län, typ av studiehjälp och för olika årskurser. För utvecklingen på skolnivå presenteras siffror över hur antalet skolor fördelas i enlighet med andelen av det totala antalet elever med studiehjälp som fick ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk under samma tidsperiod. Vidare redovisas även skolornas egen uppfattning om vad som kan tänkas förklara de senaste läsårens utveckling.

3.1 Elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro 2007/2008–2010/2011

Antalet elever som fick studiehjälp minskade under perioden 2007/2008–2010/2011, vilket berodde på antalet ungdomar i gymnasieåldern minskande³⁸. Under samma period ökade dock antalet elever som rapporterades till CSN på grund av otillåten frånvaro, vilket även medförde att andelen rapporterade elever i förhållande till det totala antalet elever med studiehjälp ökade (se Tabell 3.1).

Tabell 3.1 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter läsår

Andelar i procent av det totala antalet elever med studiehjälp.

	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Totalt antal elever med studiehjälp	385 649	391 545	388 712	378 178
Antal elever med beslutsorsak skolk	12 305	14 210	15 515	16 390
Andel elever med beslutsorsak skolk	3,2	3,6	4,0	4,3

Under läsåret 2007/2008 fick 3,2 procent av det totala antalet elever som beviljats studiehjälp ett ändringsbeslut på grund av skolk. För läsåret 2010/2011 var motsvarande siffra 4,3 procent. Andelen elever som rapporterats för skolk uppgick ökade således med drygt 30 procent under samma tidsperiod. I Tabell 3.2 redovisas utvecklingen under motsvarande period fördelat efter kön och i Tabell 3.3 fördelat efter fristående och kommunala gymnasieskolor.

Tabell 3.2 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter kön och läsår

Andelar i procent av det totala antalet elever med studiehjälp.

	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
<i>Kvinnor</i>				
Antal	4 668	5 272	5 596	6 005
Andel	2,5	2,8	3,0	3,3
<i>Män</i>				
Antal	7 637	8 938	9 919	10 385
Andel	3,8	4,4	4,9	5,3
<i>Alla elever</i>				
Antal	12 305	14 210	15 515	16 390
Andel	3,2	3,6	4,0	4,3

³⁸ Jmf. CSN (2011e).

Tabell 3.3 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter huvudmannaskap och läsår

Andelar i procent av det totala antalet elever med studiehjälp inom fristående och kommunala skolor.

	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
<i>Fristående gymnasieskolor</i>				
Antal	2 559	3 485	4 141	4 934
Andel	3,8	4,5	4,8	5,3
<i>Kommunal gymnasieskolor</i>				
Antal	9 941	11 014	11 660	11 824
Andel	3,1	3,5	3,8	4,1
<i>Alla gymnasieskolor¹</i>				
Antal	12 305	14 210	15 515	16 390
Andel	3,2	3,6	4,0	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever som har bytt mellan fristående och kommunal gymnasieskola under läsåret endast räknats en gång.

Andelen elever som rapporterades för skolk ökade för såväl kvinnliga som manliga elever under perioden 2007/2008–2010/2011 (se Tabell 3.2). Storleken på ökningen skilde sig dock åt mellan könen. Andelen av kvinnliga elever med studiehjälp som rapporterades för skolk ökade mindre än motsvarande andel för manliga elever. Således ökade även skillnaden mellan andelen kvinnliga och andelen manliga elever som fick studiehjälpen indragen över tid.

Utvecklingen mellan 2007/2008 och 2010/2011 skilde sig även åt vid en fördelning efter huvudmannaskapet för utbildningen (se Tabell 3.3). Andelen elever som rapporterades för otillåten frånvaro var under hela perioden högre i fristående gymnasieskolor än i kommunala gymnasieskolor. Procentuellt uppvisade fristående gymnasieskolor även en större ökning för andelen skolkande elever jämfört med kommunala gymnasieskolor. När det gäller andelen elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro blev därmed skillnaden mellan friskolor och kommunala skolor större under perioden.

Utvecklingen av andelen elever som rapporterades för otillåten frånvaro skilde sig även åt geografiskt (se Tabell B 3.1 i Bilaga 1). Jämfört med den procentuella ökningen för andelen rapporterade elever i hela landet 2007/2008–2010/2011, uppvisade 14 av 21 län en större ökning. Stockholms län avvek jämfört med landet som helhet med den klart högsta andelen elever som rapporterats för otillåten frånvaro under samma period. Dock var den procentuella ökningen för andelen rapporterade elever i Stockholms län lägre än för hela landet. Räknat i procent var andelsökningen störst i Dalarnas län, där den mer än fördubblades. Generellt sett var den procentuella ökningen av andelen rapporterade elever högre i län där andelen elever som rapporterats för skolk låg mycket under motsvarande andel för hela landet i början av perioden. Kronobergs län var det län där den ökningen av andelen rapporterade elever var minst.

Vissa skillnader framträdde även när antalet och andelen elever som rapporterades för skolk under undersökningsperioden fördelades efter typ av studiehjälp (se Tabell 3.4) och årskurs (se Tabell 3.5).

Tabell 3.4 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter typ av studiehjälp och läsår

Andelar i procent av det totala antalet elever med en viss typ av studiehjälp.

	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Extra tillägg	484	4,7	603	5,6	612	5,1	713	5,8
Inackorderingstillägg	100	1,7	116	1,9	119	1,8	135	2,1
Studiebidrag	12 291	3,2	14 196	3,6	15 507	4,0	16 382	4,3
Alla typer av studiehjälp ¹	12 305	3,2	14 210	3,6	15 515	4,0	16 390	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever med flera typer av studiehjälp endast har räknats en gång.

För de olika typerna av studiehjälp var skillnaderna tydliga (se Tabell 3.4). När det gäller elever med extra tillägg var andelen rapporterade elever högre under hela undersökningsperioden jämfört med andelen för alla typer av studiehjälp sammantaget, och för de elever som hade inackorderingstillägg var andelen lägre. Andelen elever som rapporterats för skolk ökade för de med extra tillägg såväl som för de med inackorderingstillägg. Dock var den procentuella ökningen av andelen rapporterade elever högre för alla elever med studiehjälp sammantaget än för någon av dessa båda grupper.

Tabell 3.5 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter årskurs och läsår

Andelar i procent av det totala antalet elever med studiehjälp i varje årskurs.

	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Saknas	43	0,9	155	1,2	323	1,4	111	0,8
Årskurs 1	4 895	3,2	5 604	3,8	5 904	4,2	5 981	4,3
Årskurs 2	3 540	2,9	4 220	3,4	4 565	3,8	5 036	4,2
Årskurs 3	3 937	3,6	4 429	3,9	5 033	4,5	5 477	4,8
Årskurs 4	38	2,8	50	3,6	65	3,7	91	4,7
Alla årskurser ¹	12 305	3,2	14 210	3,6	15 515	4,0	16 390	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever som har bytt årskurs under läsåret endast räknats en gång.

När det gäller olika årskurser³⁹ fanns vissa skillnader i utvecklingen över tid (Se Tabell 3.5). Andelen elever som fått studiehjälpen indragen på grund av skolk ökade för alla årskurser. Procentuellt sett var dock andelsökningen störst för de elever som går ett fjärde år på gymnasiet. Värt att notera är även att andelen rapporterade elever var något högre i årskurs 3 och något lägre i årskurs 2 under hela perioden jämfört med alla årskurser tillsammans.

3.2 Skolornas rapportering av otillåten frånvaron 2007/2008–2010/2011

Under den period som behandlas i rapporten ökade antalet gymnasieskolor som lämnade uppgifter till CSN från 885 (läsåret 2007/2008) till 1017 (läsåret 2010/2011) (se Tabell B 3.2 i Bilaga 1). Andelen för friskolor ökade från 40,7 till 48,6 procent av det totala antalet gymnasieskolor, vilket motsvarade en stor del av den totala ökningen för antalet skolor. Under perioden förändrades även skolornas sammansättning storleksmässigt (se Tabell B 3.3 i Bilaga 1). Skolor med färre än 250 elever med studiehjälp ökade både i absoluta tal och i relation till det totala antalet skolor. Även skolor med ett elevantal mellan 250 och 600 elever ökade något i

³⁹ Den grupp av elever där årskurs saknas avviker kraftigt i jämförelse med andra årskurser. Denna grupp utgörs av elever om av okänd anledning inte har en korrekt uppgift för årskurs under det aktuella läsåret, vilket gör att några slutsatser rörande denna grupp inte kan dras med stöd av statistiken.

antal, dock utan att andelen förändrades nämnvärt. Antalet och andelen skolor med över 600 elever minskade.

När det gäller antal och andel gymnasieskolor fördelat på län (se Tabell B 3.4 i Bilaga 1) skedde inga större förändringar under tidsperioden. Den största förändringen i absoluta tal var dock ökningen av antalet gymnasieskolor i de tre storstadslänen (Skåne län, Stockholms län och Västra Götalands län). Andelsmässigt var ökningen störst för Västmanlands län där antalet skolor ökade från 28 till 38 mellan läsåren 2007/2008 och 2010/2011.

Sammanfattningsvis stod således fristående gymnasieskolor, skolor med relativt få elever och storstadsskolor för den största ökningen av antalet skolor under undersökningsperioden. För fristående gymnasieskolor och mindre skolor ökade även andelarna av det totala antalet gymnasieskolor från 2007/2008 till 2010/2011.

I Tabell 3.6 redovisas förändringen av skolornas rapportering av otillåten frånvaro under perioden för alla skolor sammantaget. Motsvarande statistik redovisas även uppdelad för fristående och kommunala gymnasieskolor (se Tabell 3.7 och Tabell 3.8).

Tabell 3.6 Gymnasieskolornas rapportering av otillåten frånvaro 2007/2008–2010/2011 fördelat efter läsår

Antal och procentandel skolor som rapporterade otillåten frånvaro i viss omfattning¹ per läsår.

	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Inga rapporterade elever	228	25,8	222	23,5	199	20,1	198	19,5
< 1 % av eleverna	118	13,3	98	10,4	88	8,9	78	7,7
≥ 1–4 % av eleverna	303	34,2	321	34,0	333	33,7	336	33,0
≥ 4–10 % av eleverna	169	19,1	203	21,5	251	25,4	281	27,6
≥ 10 % av eleverna	67	7,6	99	10,5	117	11,8	124	12,2
Alla gymnasieskolor	885	100,0	943	100,0	988	100,0	1017	100,0

¹Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive läsår.

Två trender är tydliga när det gäller utvecklingen för alla gymnasieskolor sammantaget (se Tabell 3.6). För det första minskade såväl antalet som andelen skolor som inte rapporterade några elever överhuvudtaget, samt antalet och andelen skolor där mindre än en procent av det totala antalet elever rapporterades för skolk. För det andra ökade antalet och andelen skolor som rapporterade över fyra procent av det totala antalet elever. Skolor som rapporterade mellan fyra och tio procent av antalet elever ökade sin andel från 19,1 till 27,6 procent av det totala antalet skolor, och skolor där minst tio procent av elevantalet fick ett beslut med beslutsorsaken skolk ökade sin andel från 7,6 till 12,2 procent.

Tabell 3.7 Rapportering av otillåten frånvaro i fristående gymnasieskolor 2007/2008–2010/2011 fördelat efter läsår

Antal och procentandel skolor som rapporterade otillåten frånvaro i viss omfattning¹ per läsår.

	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Inga rapporterade elever	152	42,2	154	37,0	137	29,5	141	28,5
< 1 % av eleverna	34	9,4	43	10,3	42	9,1	39	7,9
≥ 1–4 % av eleverna	83	23,1	95	22,8	121	26,1	130	26,3
≥ 4–10 % av eleverna	51	14,2	70	16,8	95	20,5	109	22,1
≥ 10 % av eleverna	40	11,1	54	13,0	69	14,9	75	15,2
Alla fristående gymnasieskolor	360	100,0	416	100,0	464	100,0	494	100,0

¹Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive läsår.

Tabell 3.8 Rapportering av otillåten frånvaro i kommunala gymnasieskolor 2007/2008–2010/2011 fördelat efter läsår

Antal och procentandel skolor som rapporterade otillåten frånvaro i viss omfattning¹ per läsår.

	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Inga rapporterade elever	76	14,5	68	12,9	62	11,8	57	10,9
< 1 % av eleverna	84	16,0	55	10,4	46	8,8	39	7,5
≥ 1–4 % av eleverna	220	41,9	226	42,9	212	40,5	206	39,4
≥ 4–10 % av eleverna	118	22,5	133	25,2	156	29,8	172	32,9
≥ 10 % av eleverna	27	5,1	45	8,5	48	9,2	49	9,4
Alla kommunala gymnasieskolor	525	100,0	527	100,0	524	100,0	523	100,0

¹Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive läsår.

Vid en fördelning efter skolans huvudmannaskap framträder såväl skillnader som likheter mellan fristående gymnasieskolor (se Tabell 3.7) och kommunala gymnasieskolor (se Tabell 3.8).

Oavsett huvudmannaskap minskade andelen skolor som inte rapporterade några elever alls för otillåten frånvaro mellan 2007/2008 och 2010/2011. Fristående skolor var fortfarande överrepresenterade i denna grupp läsåret 2010/2011, dock minskade skillnaden över tid jämfört med kommunala skolor. För den grupp av skolor som rapporterade tio procent eller mer av det totala antalet elever med studiehjälp ökade andelen för såväl fristående gymnasieskolor som kommunala gymnasieskolor. I procentenheter räknat var ökningen i stort sett densamma oavsett huvudmannaskap. Procentuellt sett var dock andelsökningen större för kommunala skolor i förhållande till fristående skolor. För de skolor som rapporterat minst fyra procent av antalet elever med studiehjälp var andelsökningen större för kommunala gymnasieskolor än för fristående gymnasieskolor. För denna grupp var andelen högre bland kommunala gymnasieskolor jämfört med fristående skolor såväl i början som i slutet av perioden.

Ovanstående statistik är baserad på de uppgifter som finns i CSN:s register. Frågor om omfattningen av rapporteringen av elever för skolk ställdes även i den enkät som skickades ut till gymnasieskolorna i samband med undersökningen. I Tabell 3.9 presenteras svaren på frågan om hur rapporteringen av frånvaro utvecklats under de senaste läsåren. I Tabell 3.10 redovisas svaren på samma fråga fördelat efter huvudmannaskap.

Tabell 3.9 Svar på frågan "Hur har rapporteringen av otillåten frånvaro utvecklats på er skola under de senaste läsåren?"

Antal och procentandel svar per svarsalternativ.

	Antal	Andel
Den har ökat i stor omfattning.	61	12
Den har ökat i liten omfattning.	160	32
Den har varit oförändrad.	177	35
Den har minskat i liten omfattning.	39	8
Den har minskat i stor omfattning.	10	2
Vet ej.	61	12
Totalt antal svarande¹	508	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som svarat på aktuell fråga.

Över 40 procent av de som besvarade frågan uppgav att rapporteringen hade ökat under de senaste läsåren - 12 procent uppgav att rapporteringen ökat i "stor omfattning" och 32 procent att den ökat i "liten omfattning". Det svarsalternativ som fick flest svar var att rapporteringen av otillåten frånvaro inte hade ändrat omfattning under de senaste läsåren. Sammantaget var det dock fler skolor som uppgav att rapporteringen hade ökat i "liten" eller "stor" omfattning än som uppgav att rapporteringen hade varit oförändrad. Tio procent av skolorna svarade att rapporteringen hade minskat i "liten" eller "stor" omfattning, vilket dock var lägre än andelen som valde svarsalternativet "Vet ej" (12 procent). (Se Tabell 3.9)

Tabell 3.10. Svar på frågan "Hur har rapporteringen av otillåten frånvaro utvecklats på er skola under de senaste läsåren?" fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011

Antal och procentandel svar per svarsalternativ.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunal gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor ¹	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Den har ökat i stor omfattning.	14	7	44	16	58	12
Den har ökat i liten omfattning.	52	27	103	37	155	33
Den har varit oförändrad.	82	42	84	30	166	35
Den har minskat i liten omfattning.	15	7	21	8	36	8
Den har minskat i stor omfattning.	5	3	4	1	9	2
Vet ej.	28	14	22	8	50	11
Totalt antal svarande¹	196	100	278	100	474	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för "alla gymnasieskolor" skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Tabell 3.9.

Om svaren på frågan om hur frånvarorapporteringen hade utvecklats fördelas efter huvudmannaskap för de skolor som lämnade uppgifter till CSN under läsåret 2010/2011

framträder vissa skillnader (se Tabell 3.10). För det första svarade en dubbelt så stor andel av de kommunala gymnasieskolorna att rapporteringen hade ökat i ”stor omfattning” jämfört med de fristående gymnasieskolorna. Sammantaget svarade hälften av de kommunala skolorna att rapporteringen hade ökat under de senaste läsåren, vilket endast en dryg tredjedel av skolor med enskild huvudman uppgav. En betydligt lägre andel av de kommunala gymnasieskolorna svarade att omfattningen av rapporteringen hade varit oförändrad under de senaste läsåren jämfört med de fristående skolor som besvarat frågan. När det gäller andelen skolor som svarade att rapporteringen hade minskat var dock skillnaden mellan fristående och kommunala skolor liten. En betydligt lägre andel av de kommunala gymnasieskolorna valde emellertid svarsalternativet ”Vet ej” jämfört med de fristående skolorna.

De som svarade att rapporteringen hade ökat i omfattning ombads svara på frågan om vad som förklarade denna ökning. I Tabell 3.11 redovisas svaren för alla skolor som besvarade frågan och i Tabell 3.12 fördelat efter huvudmannaskap för de skolor som lämnade uppgifter till CSN under läsåret 2010/2011.

Tabell 3.11. Svar på frågan ”Vad förklarar ökningen av rapporteringen av otillåten frånvaro?”
Antal och procentandel svar per svarsalternativ.

	Antal	Andel
Den otillåtna frånvaron har ökat.	90	41
Vi rapporterar elever som vi tidigare inte skulle ha rapporterat.	88	40
Annan orsak, nämligen	40	18
- varav förbättrat arbetssätt	27	12
Totalt antal svarande ¹	218	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som svarat på aktuell fråga.

Tabell 3.12. Svar på frågan ”Vad förklarar ökningen av rapporteringen av otillåten frånvaro?”
fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011
Antal och procentandel svar per svarsalternativ.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunala gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor ¹	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Den otillåtna frånvaron har ökat.	23	35	65	45	88	42
Vi rapporterar elever som vi tidigare inte skulle ha rapporterat.	29	45	53	37	82	39
Annan orsak, nämligen	13	20	27	19	40	19
- varav förbättrat arbetssätt	9	14	18	12	27	13
Totalt antal svarande ¹	65	100	145	100	210	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för ”alla gymnasieskolor” skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Tabell 3.11.

Bland alla svarande skolor fick svarsalternativet att ökningen av rapporteringen berodde på att den otillåtna frånvaron hade ökat flest antal svar (41 procent). Nästan lika många (40 procent) svarade att skolan rapporterade elever som tidigare inte skulle ha rapporterats. Nästan en femtedel av de svarande valde att själva ange en orsak till att rapporteringen hade ökat. I 27 av dessa ”frisvar” uppgavs att skolan hade förbättrat arbetssättet rörande registrering och rapportering av otillåten frånvaro och därigenom ökat omfattningen av rapporteringen.

Sammantaget uppgav alltså fler än hälften (52 procent) av de skolor som besvarade frågan att ökningen av rapporteringen av otillåten frånvaro förklarades av att skolan rapporterade elever som tidigare inte skulle ha rapporterats, eller av att rutinerna för registrering och rapportering av frånvaro hade förbättrats.

När skolornas svar på frågan fördelades efter huvudmannaskap framträdde vissa skillnader. Det vanligaste svaret bland friskolorna var att ökningen berodde på att de rapporterade elever som inte tidigare skulle ha rapporterats, medan det vanligaste svaret bland de kommunala skolorna var att den otillåtna frånvaron hade ökat. Av de skolor som valde att själva ange en förklaring till ökningen, var det ungefär lika stor andel av båda kommunala och fristående skolor som uppgav att ökningen berodde på en förbättring av arbetssättet rörande registrering och rapportering av otillåten frånvaro. Oavsett huvudmannaskap var det alltså en högre andel av de svarande som uppgav att ökningen av rapporteringen berodde på att skolan rapporterade fler elever, eller att de förbättrat arbetssättet rörande otillåten frånvaro, än som angav att ökningen berodde på att frånvaron hade ökat.

Resultatet av enkäten stöds även av de intervjuer som genomfördes med personal på ett urval av skolor. En majoritet av de intervjuade i skolor som valts ut på grund av att de hade haft en hög eller ökande andel elever med beslutsorsak skolk uppgav att de hade förbättrat arbetet med otillåten frånvaro. Exempel på förändringar som nämndes var införandet av nya administrativa system som hade ökat överblicken och förenklat hanteringen, att arbetet med otillåten frånvaro hade intensifierats, och att skolan hade blivit striktare i registrering av frånvaron och i rapporteringen till CSN. Några av respondenterna pekade även på svårigheten att avgöra om den ökade rapporteringen av elever berodde på ökad frånvaro eller på ett striktare förhållningssätt till rapporteringen. Flera uppgav även att de arbetade mer aktivt med att följa upp elever med hög frånvaro än de hade gjort tidigare. Ett exempel på detta var nya rutiner för att samma dag informera föräldrar till omyndiga elever vid frånvaro, något som införts i enlighet med bestämmelser i den nya skollagen.

Även de skolor som uppgav att omfattningen av rapporteringen hade minskat ombads att svara på en fråga om förklaringen till utvecklingen (se Tabell 3.13).

Tabell 3.13 Svar på frågan "Vad förklarar minskningen av rapporteringen av otillåten frånvaro?"
Antal och procentandel svar per svarsalternativ.

	Antal	Andel
Den otillåtna frånvaron har minskat.	25	51
Vi rapporterar inte elever som vi tidigare skulle ha rapporterat.	4	8
Annan orsak, nämligen	20	41
- varav förbättrat arbetssätt	12	25
- varav krävande hantering	6	12
Totalt antal svarande ¹	49	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som svarat på aktuell fråga.

Över hälften av de skolor som hade uppgett att omfattningen av rapporteringen hade minskat angav att detta kunde förklaras av att den otillåtna frånvaron hade gått ned. Endast fyra skolor uppgav att orsaken till minskningen var att skolan inte rapporterade elever som tidigare skulle ha blivit rapporterade. Över 40 procent av de svarande valde dock att själva ange en orsak till minskningen i rapporteringen. Av dessa uppgav tolv att skolan hade förbättrat sitt arbetssätt rörande otillåten frånvaro och därmed lyckats minska den otillåtna frånvaron. Sex angav att hanteringen av rapporteringen var så pass krävande, antingen på grund av den arbetstid det tar att rapportera och eller på grund av att CSN:s regler upplevs som krångliga, att de rapporterade i mindre omfattning än tidigare. Sammantaget uppgav således över tre fjärdedelar av de svarande att den otillåtna frånvaron hade gått ned, eller att skolan hade förbättrat sitt arbetssätt och därigenom minskat frånvaron. (Se Tabell 3.13)

4 Skillnader mellan elever och skolor

Ett sätt att närmare undersöka skillnader mellan olika grupper av elever och skolor när det gäller rapporteringen av otillåten frånvaro är att bryta ned statistiken i undergrupper. Detta har gjorts för det sista läsåret i undersökningen (2010/2011) i syfte att ge en mer detaljerad bild av vilka elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk och hur andelen rapporterade elever skiljer sig åt mellan olika skolor.

4.1 Elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaron under 2010/2011

När det gäller de studerande som rapporterades för otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011 har statistiken genomgående brutits ned för elever av olika kön och för elever som går i fristående respektive kommunal gymnasieskola. I Tabell 4.1 redovisas statistik för det totala antalet och andelen elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk fördelat på kön och huvudmannaskap.

Tabell 4.1 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter kön och huvudmannaskap

Andelar i procent av det totala antalet elever med studiehjälp inom fristående respektive kommunal skolor.

	Fristående gymnasieskolor	Kommunala gymnasieskolor	Alla gymnasieskolor ¹
<i>Kvinnor</i>			
Totalt antal elever med studiehjälp	45 718	139 305	183 220
Antal elever med beslutsorsak skolk	1 673	4 467	6 005
Andel elever med beslutsorsak skolk	3,7	3,2	3,3
<i>Män</i>			
Totalt antal elever med studiehjälp	46 566	150 285	194 958
Antal elever med beslutsorsak skolk	3 261	7 357	10 385
Andel elever med beslutsorsak skolk	7,0	4,9	5,3
<i>Alla elever</i>			
Totalt antal elever med studiehjälp	92 284	289 590	378 178
Antal elever med beslutsorsak skolk	4 934	11 824	16 390
Andel elever med beslutsorsak skolk	5,3	4,1	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever som har bytt mellan fristående och kommunal gymnasieskola under läsåret endast räknats en gång.

Av Tabell 4.1 framgår att manliga elever som gick i fristående gymnasieskolor var mer överrepresenterade bland dem som rapporterades för otillåten frånvaro jämfört med manliga elever i kommunala gymnasieskolor. Även kvinnliga elever inom fristående gymnasieskolor rapporterades för skolk i högre utsträckning än kvinnliga elever i kommunala gymnasieskolor. Skillnaden mellan andelen kvinnliga och andelen manliga elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk var dock större inom fristående gymnasieskolor än inom kommunala gymnasieskolor.

För olika typer av studiehjälp var skillnaderna tydliga när det gäller andelen elever som rapporterades för otillåten frånvaro under 2010/2011. I Tabell 4.2 redovisas antalet och andelen

elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro fördelat efter typ av studiehjälp och kön, och i Tabell 4.3 fördelat efter typ av studiehjälp och huvudmannaskap.

Tabell 4.2 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter typ av studiehjälp och kön

Andelar i procent av det totala antalet elever med en viss typ av studiehjälp.

	Kvinnor		Män		Alla elever	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Extra tillägg	253	4,9	460	6,5	713	5,8
Inackorderingstillägg	60	1,5	75	2,9	135	2,1
Studiebidrag	6 000	3,3	10 382	5,3	16 382	4,3
Alla typer av studiehjälp ¹	6 005	3,3	10 385	5,3	16 390	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever med flera typer av studiehjälp endast har räknats en gång.

Tabell 4.3 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat på typ av studiehjälp och huvudmannaskap

Andelar i procent av det totala antalet elever med en viss typ av studiehjälp.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunala gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor ¹	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Extra tillägg	129	9,1	607	5,5	713	5,8
Inackorderingstillägg	130	2,0	10 ²	4,6 ²	135	2,1
Studiebidrag	4 930	5,3	11 816	4,1	16 382	4,3
Alla typer av studiehjälp ¹	4 934	5,3	11 824	4,1	16 390	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever som har bytt mellan fristående och kommunal gymnasieskola under läsåret eller som har fler än en typ av studiehjälp endast räknats en gång.

²Elever i kommunala gymnasieskolor ska enligt regelverket inte beviljas inackorderingstillägg av CSN. För de tio personer som redovisas i tabellen förklaras detta i fem fall av att eleven har bytt mellan fristående och kommunal skola under läsåret, i fyra fall av att skolan bytt huvudmannaskap under läsåret, och i ett fall av att ett felaktigt beslut fattats.

Om statistiken fördelas på typ av studiehjälp och kön (se Tabell 4.2) framgår att manliga elever som med extra tillägg var den grupp där den högsta andelen rapporterades för skolk. Även kvinnliga elever som hade beviljats extra tillägg rapporterades för skolk i högre utsträckning än kvinnliga elever generellt. Andelen kvinnliga elever med extra tillägg som fick studiehjälpen indragen var dock lägre än motsvarande andel för manliga elever totalt sett. Elever med inackorderingstillägg rapporterades i lägre uträkning för skolk jämfört med alla elever sammantaget. Detta förhållande gällde för såväl kvinnliga som manliga elever.

Skillnaden mellan kvinnliga och manliga elever var dock större för alla typer av studiehjälp sammantaget än den var för elever med extra tillägg respektive inackorderingstillägg. När det gäller de som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret var kvinnor var således mindre underrepresenterade bland elever som beviljats extra tillägg och inackorderingstillägg än för alla elever tillsammans.

När statistiken för andelen rapporterade elever med olika typer av studiehjälp fördelas efter kommunala och fristående gymnasieskolor (se Tabell 4.3) framträder en annan bild. Återigen var det elever som hade beviljats extra tillägg för läsåret 2010/2011 som utmärkte sig när det gällde andelen som rapporterades för otillåten frånvaro. Dock var andelen elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk inom denna grupp betydligt högre inom fristående gymnasieskolor (9,1 procent) än inom kommunala gymnasieskolor (5,5 procent).

Skillnaden mellan andelen elever som rapporterades för skolk i friskolor jämfört med kommunala skolor var även större för elever med extra tillägg än den var för alla typer av studiehjälp sammantaget. Elever med extra tillägg var således mer överrepresenterade inom

fristående gymnasieskolor än i kommunala gymnasieskolor bland dem som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro. Till skillnad från när andelen rapporterade elever med olika typer av studiehjälp fördelas efter elevernas kön (se Tabell 4.2) förstärks alltså skillnaden mellan elever med extra tillägg och andra elever om resultatet fördelas efter huvudmannaskap (se Tabell 4.3).

En jämförelse av antalet och andelen individer som rapporterades för otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011 gjordes även för olika län (se Tabell B 4.1 och Tabell B4.2 i Bilaga 1). När länsstatistiken fördelades efter kvinnor och män (se Tabell B 4.1 i Bilaga 1) visade siffrorna att en högre andel manliga elever jämfört med kvinnliga elever rapporterades för otillåten frånvaro i samtliga län. I 8 av 21 län var andelen manliga elever som rapporterades för otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011 högre än den var för hela landet. De tre län där andelen manliga elever som rapporterades för skolk var högst var Stockholms län (7,1 procent), Skåne län (6,8 procent) och Örebro län (6,0 procent). I 10 av 21 län var skillnaden mellan andelen kvinnor och andelen män som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk större jämfört med skillnaden för landet som helhet. I Blekinge län var skillnaden störst – där var andelen manliga elever som rapporterades för otillåten frånvaro mer än dubbelt så hög som motsvarande andel för kvinnliga elever i länet.

När det gäller fördelningen av länsstatistiken efter huvudmannaskap (se Tabell B 4.2 i Bilaga 1) framgår att fristående gymnasieskolor rapporterade en högre andel av det totala antalet elever i en majoritet av länen. Dock är det värt att påpeka att kommunala gymnasieskolor hade en högre andel elever som fick studiehjälpen indragen i sex län, vilket var motsatt i förhållande till riket som helhet. I fyra län (Dalarnas län, Hallands län, Norrbottens län och Västerbottens län) var andelen minst dubbelt så hög för fristående skolor. I två län (Kalmar län och Södermanlands län) var andelen rapporterade elever minst dubbelt så hög för kommunala gymnasieskolor. De högsta andelarna rapporterade elever för respektive huvudman återfanns för fristående gymnasieskolor i Stockholms län (6,9 procent), Norrbottens län (6,7 procent) och i Hallands län (6,5 procent), och för kommunala gymnasieskolor i Stockholms län (5,5 procent), Skåne län (5,4 procent) och i Södermanlands län (5,4 procent).

Det finns även en viss variation mellan olika årskurser när det gäller andelen elever som rapporterades för skolk under 2010/2011. I Tabell 4.4 och Tabell 4.5 redovisas statistik över indragen studiehjälp i olika årskurser fördelat efter kön respektive fristående och kommunala skolor.

Tabell 4.4 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter kön och årskurs

Andelar i procent av det totala antalet elever med studiehjälp i en viss årskurs.

	Saknas	Årskurs 1	Årskurs 2	Årskurs 3	Årskurs 4	Alla årskurser ¹
<i>Kvinnor</i>						
Totalt antal elever med studiehjälp	6 698	66 434	57 882	55 853	935	183 220
Antal elever med beslutsorsak skolk	46	2 276	1 824	1 934	33	6 005
Andel elever med beslutsorsak skolk	0,7	3,4	3,2	3,5	3,5	3,3
<i>Män</i>						
Totalt antal elever med studiehjälp	6 805	73 024	61 195	57 596	1 000	194 958
Antal elever med beslutsorsak skolk	65	3 705	3 212	3 543	58	10 385
Andel elever med beslutsorsak skolk	1,0	5,1	5,2	6,2	5,8	5,3
<i>Alla elever</i>						
Totalt antal elever med studiehjälp	13 503	139 458	119 077	113 449	1 935	378 178
Antal elever med beslutsorsak skolk	111	5 981	5 036	5 477	91	16 390
Andel elever med beslutsorsak skolk	0,8	4,3	4,2	4,8	4,7	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever som har bytt årskurs under läsåret endast räknats en gång.

Sammantaget var skillnaderna mellan elever i olika årskurser små. Dock var det en något högre andel av eleverna i årskurs tre och fyra som rapporterades för otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011 jämfört med motsvarande andel för alla årskurser tillsammans. När resultatet fördelades efter kvinnliga och manliga elever kvarstod bilden av att andelen rapporterade elever var något högre i årskurs tre och fyra. Dock rapporterades en högre andel manliga elever än kvinnliga elever oavsett årskurs. Särskilt gällde detta manliga elever i årskurs tre. Skillnaden mellan andelen manliga och kvinnliga elever i årskurs tre var även betydligt större än skillnaden mellan manliga och kvinnliga elever totalt sett. (se Tabell 4.4)

Tabell 4.5 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter huvudmannaskap och årskurs

Andelar i procent av det totala antalet elever med studiehjälp i en viss årskurs.

	Saknas	Årskurs 1	Årskurs 2	Årskurs 3	Årskurs 4	Alla årskurser ¹
<i>Fristående gymnasieskolor</i>						
Totalt antal elever med studiehjälp	7 177	34 150	29 079	25 189	381	92 284
Antal elever med beslutsorsak skolk	35	1 580	1 749	1 594	27	4 934
Andel elever med beslutsorsak skolk	0,5	4,6	6,0	6,3	7,1	5,3
<i>Kommunala gymnasieskolor</i>						
Totalt antal elever med studiehjälp	6 327	107 623	90 379	88 327	1 554	289 590
Antal elever med beslutsorsak skolk	76	4 608	3 327	3 887	64	11 824
Andel elever med beslutsorsak skolk	1,2	4,3	3,7	4,4	4,1	4,1
<i>Alla gymnasieskolor¹</i>						
Totalt antal elever med studiehjälp	13 503	139 458	119 077	113 449	1 935	378 178
Antal elever med beslutsorsak skolk	111	5 981	5 036	5 477	91	16 390
Andel elever med beslutsorsak skolk	0,8	4,3	4,2	4,8	4,7	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever som har bytt årskurs eller som har bytt mellan fristående och kommunal skola under läsåret endast räknats en gång.

Skillnaden mellan elever i olika årskurser blev ännu tydligare när statistiken fördelas efter huvudmannaskap. För fristående gymnasieskolor var andelen elever som fick ett beslut med beslutsorsak skolk betydligt högre i de senare årskurserna. Dessutom ökade andelen kontinuerligt för varje årskurs. I kommunala gymnasieskolor var skillnaden mellan olika årskurser mindre. Andelen rapporterade elever ökade inte heller mellan de lägre och de högre årskurserna på något tydligt sätt. (se Tabell 4.5).

Statistiken över otillåten frånvaro som presenteras ovan är hämtad ur CSN:s datalager. Den enkätundersökning och de intervjuer som genomfördes under arbetet med rapportern bidrog dock med kompletterande uppgifter rörande skillnaderna mellan olika elevgrupper.

Den ovan redovisade statistiken för andelen elever som rapporterades för otillåten frånvaro i olika årskurser kan sättas i relation till en av de frågor som ställdes i enkäten. I Tabell 4.6 redovisas fördelningen av svaren på frågan ”Upplever du att det finns någon skillnad mellan myndiga och omyndiga elever när det gäller otillåten frånvaro?” för alla svarande skolor. I Tabell 4.7 presenteras svaren på samma fråga fördelat efter huvudmannaskap för de skolor som kunde matchas mot CSN:s register för läsåret 2010/2011.

Tabell 4.6 Svar på frågan "Upplever du att det finns någon skillnad mellan myndiga och omyndiga elever när det gäller otillåten frånvaro?"

Antal och procentandel svar per svarsalternativ.

	Antal	Andel
Ja, myndiga elever är frånvarande i högre utsträckning.	186	38
Ja, omyndiga elever är frånvarande i högre utsträckning.	16	3
Nej, det finns ingen skillnad.	229	47
Vet ej.	61	12
Totalt antal svarande ¹	492	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som svarat på aktuell fråga.

Tabell 4.7 Svar på frågan "Upplever du att det finns någon skillnad mellan myndiga och omyndiga elever när det gäller otillåten frånvaro?" fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011

Antal och procentandel svar per svarsalternativ.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunala gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja, myndiga elever är frånvarande i högre utsträckning.	106	55	69	26	175	38
Ja, omyndiga elever är frånvarande i högre utsträckning.	4	2	11	4	15	3
Nej, det finns ingen skillnad.	67	35	145	55	212	46
Vet ej.	16	8	41	15	57	12
Totalt antal svarande ¹	193	100	266	100,0	459	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för "alla gymnasieskolor" skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Tabell 4.6.

Det vanligaste svaret på denna fråga var att det inte fanns någon skillnad mellan myndiga och omyndiga elever när det gäller otillåten frånvaro. Dock svarade en betydligt högre andel av skolorna att myndiga elever var frånvarande i högre utsträckning jämfört med andelen som uppgav att omyndiga var det. (se Tabell 4.6).

När svaren på samma fråga fördelades efter huvudmannaskap under läsåret 2010/2011 framträdde dock tydliga skillnader (se Tabell 4.7). Bland de fristående gymnasieskolor som hade svarat på frågan upplevde en majoritet att myndiga elever var frånvarande i högre utsträckning än omyndiga. Bland de kommunala gymnasieskolor som hade svarat på frågan upplevde dock en majoritet att det inte fanns någon skillnad mellan myndiga och omyndiga elever när det gäller otillåten frånvaro. Svaren i enkätundersökningen överensstämde alltså med skillnaderna i andelen elever som blev rapporterade för skolk i olika årskurser. Inom friskolor var det en högre andel elever som rapporterades i de senare årskurserna, medan den otillåtna frånvaron inom kommunala gymnasieskolor var mer jämnt fördelad (se Tabell 4.5). Detta stämmer överens med att en hög andel av de fristående skolorna uppgav att myndiga elever var frånvarande i högre utsträckning än omyndiga (se Tabell 4.7).

I de intervjuer som genomfördes med representanter för ett urval av skolor ställdes frågan om det fanns särskilda grupper av elever som var frånvarande i högre utsträckning än andra. Respondenterna uppgav att det generellt är två olika grupper av elever som har hög frånvaro.

Den ena gruppen beskrevs som ”skoltrötta”, och den andra var enligt de intervjuade elever som har en bredare problembild. I det tidigare fallet rörde det sig enligt respondenterna främst om elever som saknar motivation av olika orsaker, och i det senare om elever som har någon form av social problematik utanför skolan som även inverkar på skolarbetet och närvaron.

En majoritet av de intervjuade angav även att det finns skillnader mellan olika årskurser när det gäller otillåten frånvaro. Ett flertal av respondenterna i skolor där en hög eller ökande andel elever hade rapporterats för skolk uppgav att elever i de högre årskurserna är frånvarande i högre grad än yngre elever. Dock upplevde inte de intervjuade personerna att detta främst hade att göra med huruvida eleverna är myndiga eller inte. Den främsta orsaken enligt respondenterna var snarare att äldre elever är mer medvetna när det gäller valet att närvara eller inte närvara på lektionerna, vilket bland annat förklarades med att de generellt känner sig friare och mer självständiga än yngre elever. I vissa skolor påpekades också att de högre årskurserna oftare har ”luftigare” scheman och längre lektioner, vilket gör att frånvaro från lektioner i vissa ämnen får en större inverkan på den totala frånvaron. En del respondenter uppgav även att äldre elever arbetar vid sidan av skolan i större utsträckning och därmed inte påverkas ekonomiskt av indragen studiehjälp på samma sätt som yngre elever.

Att äldre elever tenderar att vara frånvarande i högre utsträckning än yngre förefaller dock inte vara specifikt för de skolor som hade en hög eller ökande andel elever som hade fått studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro. De intervjuade i skolor som rapporterade få eller inga elever uppgav även att så var fallet. En del respondenter som påpekade även att det finns en viss överrepresentation bland yngre elever när det gäller de som rapporteras för skolk, detta på grund av att många som är frånvarande tidigt under studietiden oftare hoppar av studierna.

4.2 Skolornas rapportering av otillåten frånvaro under 2010/2011

I kapitel tre beskrevs hur sammansättningen av skolor och omfattningen av skolornas rapportering hade förändrats under perioden 2007/2008–2010/2011. Detta avsnitt visar hur olika grupper av skolor skiljer sig åt när det gäller rapporteringen av otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011.

I tabellerna nedan redovisas fördelningen av gymnasieskolor efter det totala antalet elever med studiehjälp samt hur stor andel av dessa elever som rapporterades för skolk under 2010/2011 totalt (se Tabell 4.8), samt för fristående gymnasieskolor (se Tabell 4.9) och kommunala gymnasieskolor (se Tabell 4.10).

Tabell 4.8 Gymnasieskolornas rapportering av otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011 fördelat efter skolstorlek

Antal och procentandel skolor som rapporterade otillåten frånvaro i viss omfattning¹ fördelat efter totalt antal elever med studiehjälp i skolan.

	Inga rapporterade elever	< 1 % av eleverna	≥ 1–4 % av eleverna	≥ 4–10 % av eleverna	≥ 10 % av eleverna	Alla gymnasieskolor
<i>Under 30 elever</i>						
Antal	55	0	3	13	14	85
Andel	64,7	0,0	3,5	15,3	16,5	100,0
<i>30-99 elever</i>						
Antal	76	0	59	41	19	195
Andel	39,0	0,0	30,3	21,0	9,7	100,0
<i>100-249 elever</i>						
Antal	42	27	86	68	39	262
Andel	16,0	10,3	32,8	26,0	14,9	100,0
<i>250-399 elever</i>						
Antal	14	15	48	40	30	147
Andel	9,5	10,2	32,7	27,2	20,4	100,0
<i>400-599 elever</i>						
Antal	8	17	37	36	11	109
Andel	7,3	15,6	33,9	33,0	10,1	100,0
<i>600-999 elever</i>						
Antal	0	11	47	50	8	116
Andel	0,0	9,5	40,5	43,1	6,9	100,0
<i>Över 999 elever</i>						
Antal	3	8	56	33	3	103
Andel	2,9	7,8	54,4	32,0	2,9	100,0
<i>Alla gymnasieskolor</i>						
Antal	198	78	336	281	124	1017
Andel	19,5	7,7	33,0	27,6	12,2	100,0

¹Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive läsår.

Sammantaget återfanns den största andelen skolor (33,0 procent) inom den grupp som rapporterade minst en men under fyra procent av det totala antalet elever. Den näst största gruppen (27,6 procent) utgjordes av de gymnasieskolor som rapporterat minst fyra men under tio procent av det totala antalet elever. Drygt 12 procent av alla skolor sammantaget rapporterade minst tio procent av elevantalet. Dock var det nästan 20 procent av skolorna som inte rapporterade några elever överhuvudtaget för skolk under 2010/2011 (se Tabell 4.8).

Av Tabell 4.8 framgår även att andelen av elevantalet som rapporterades för skolk under läsåret 2010/2011 varierade beroende på skolstorlek. Av alla gymnasieskolor var det strax över 60 procent som rapporterade minst en men under tio procent av elevantalet. Andelen för denna grupp var dessutom större för skolor med fler elever. För gymnasieskolor med minst 100 elever återfanns två tredjedelar inom detta intervall. Av de skolor som hade fler än 400 elever var motsvarande andel tre fjärdedelar.

För de gymnasieskolor som inte rapporterade några elever överhuvudtaget under läsåret var andelarna högst för skolor med färre än 30 elever med studiehjälp (64,7 procent), och för skolor med över 30 men under 100 elever (39,0 procent). Även om andelen skolor som inte

rapporterade några elever var lägre för större skolor är det värt att notera att det även fanns gymnasieskolor med minst 1 000 elever inom denna grupp. När det gäller de gymnasieskolor som rapporterade tio procent eller mer av det totala elevantalet för otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011 uppgick andelen till strax över tolv procent totalt. De högsta andelarna för denna grupp återfanns inom skolor med 100-249 elever och i skolor med 250-599 elever, av vilka 14,9 respektive 20,4 procent rapporterade elever i en omfattning motsvarande tio procent av det totala elevantalet eller mer.⁴⁰ (se Tabell 4.8)

Tabell 4.9 Rapportering av otillåten frånvaro i fristående gymnasieskolor under läsåret 2010/2011 fördelat efter skolstorlek

Antal och procentandel skolor som rapporterade i viss omfattning¹ fördelat efter totalt antal elever med studiehjälp i skolan.

	Inga rapporterade elever	< 1 % av eleverna	≥ 1–4 % av eleverna	≥ 4–10 % av eleverna	≥ 10 % av eleverna	Alla gymnasieskolor
<i>Under 30 elever</i>						
Antal	29	0	2	6	6	43
Andel	67,4	0,0	4,7	14,0	14,0	100,0
<i>30-99 elever</i>						
Antal	62	0	43	29	15	149
Andel	41,6	0,0	28,9	19,5	10,1	100,0
<i>100-249 elever</i>						
Antal	31	17	52	43	29	172
Andel	18,0	9,9	30,2	25,0	16,9	100,0
<i>250-399 elever</i>						
Antal	12	7	20	16	16	71
Andel	16,9	9,9	28,2	22,5	22,5	100,0
<i>400-599 elever</i>						
Antal	7	13	10	9	5	44
Andel	15,9	29,5	22,7	20,5	11,4	100,0
<i>600-999 elever</i>						
Antal	0	2	2	6	4	14
Andel	0,0	14,3	14,3	42,9	28,6	100,0
<i>Över 999 elever</i>						
Antal	0	0	1	0	0	1
Andel	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	100,0
<i>Alla fristående gymnasieskolor</i>						
Antal	141	39	130	109	75	494
Andel	28,5	7,9	26,3	22,1	15,2	100,0

¹Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skolki i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive läsår.

⁴⁰ Även bland skolor med färre än trettio elever var andelen som rapporterat tio procent eller fler av det totala antalet elever högre än andelen för totala antalet skolor. Dock gör det lilla elevantalet på dessa skolor att rapport av en enskild elev får stort genomslag på andelen rapporterade.

Tabell 4.10 Rapportering av otillåten frånvaro i kommunala gymnasieskolor under läsåret 2010/2011 fördelat efter skolstorlek

Antal och procentandel skolor som rapporterade i viss omfattning¹ fördelat efter totalt antal elever med studiehjälp i skolan.

	Inga rapporterade elever	< 1 % av eleverna	≥ 1–4 % av eleverna	≥ 4–10 % av eleverna	≥ 10 % av eleverna	Alla gymnasieskolor
<i>Under 30 elever</i>						
Antal	26	0	1	7	8	42
Andel	61,9	0,0	2,4	16,7	19,0	100,0
<i>30-99 elever</i>						
Antal	14	0	16	12	4	46
Andel	30,4	0,0	34,8	26,1	8,7	100,0
<i>100-249 elever</i>						
Antal	11	10	34	25	10	90
Andel	12,2	11,1	37,8	27,8	11,1	100,0
<i>250-399 elever</i>						
Antal	2	8	28	24	14	76
Andel	2,6	10,5	36,8	31,6	18,4	100,0
<i>400-599 elever</i>						
Antal	1	4	27	27	6	65
Andel	1,5	6,2	41,5	41,5	9,2	100,0
<i>600-999 elever</i>						
Antal	0	9	45	44	4	102
Andel	0,0	8,8	44,1	43,1	3,9	100,0
<i>Över 999 elever</i>						
Antal	3	8	55	33	3	102
Andel	2,9	7,8	53,9	32,4	2,9	100,0
<i>Alla kommunala gymnasieskolor</i>						
Antal	57	39	206	172	49	523
Andel	10,9	7,5	39,4	32,9	9,4	100,0

¹Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skol i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive läsår.

Fördelningen av skolor efter andelen elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro under 2010/2011 skilde sig åt beroende på vem som var huvudman för skolan (se Tabell 4.9 och Tabell 2.10). Av de fristående gymnasieskolorna var det en klart högre andel som inte rapporterade inte några elever för otillåten frånvaro överhuvudtaget under läsåret jämfört med de kommunala gymnasieskolorna. Samma förhållande gällde för skolor med omfattande rapportering, då det även var en högre andel av friskolorna som rapporterade tio procent av det totala elevantalet eller mer än det var bland de kommunala skolorna. Skillnaderna i andelen rapporterade elever per skola var således betydligt högre bland fristående skolor än de var bland kommunala skolor.

I den grupp av skolor som inte rapporterade några elever för otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011 var överrepresentationen stor för de allra minsta skolorna. Detta gällde för såväl fristående gymnasieskolor som kommunala gymnasieskolor. Antalet fristående skolor med färre än hundra elever var betydligt högre än antalet kommunala skolor av samma storlek. Dock var andelen skolor med under hundra elever som inte rapporterat några elever för otillåten frånvaro

högre för skolor med enskild huvudman jämfört med skolor med offentlig huvudman. Dessutom var även andelen medelstora fristående gymnasieskolor (från 100 upp till 600 elever) som inte rapporterade elever för otillåten frånvaro under läsåret högre i jämförelse med kommunala gymnasieskolor av samma storlek. (se Tabell 4.9 och Tabell 4.10)

När det gäller de skolor som rapporterade tio procent eller mer av antalet elever visade jämförelsen mellan skolor med enskild huvudman (Tabell 4.9) och skolor med offentlig huvudman (Tabell 4.10) på tydliga skillnader. För de grupper av skolor som hade lägst respektive högst antal elever med studiehjälp var andelen som rapporterade tio procent eller mer av elevantalet högre för kommunala gymnasieskolor. Andelen skolor som rapporterade minst en tiondel av eleverna var emellertid högre bland friskolorna inom övriga storleksklasser. Jämförelsen mellan fristående och kommunala gymnasieskolor är problematisk för de skolor som hade minst 600 elever med studiehjälp, då antalet fristående gymnasieskolor av denna storlekt var väldigt få. Dock var andelen friskolor som rapporterade minst tio procent av antalet elever för otillåten frånvaro högre än andelen kommunala skolor även för de skolor där elevantalet låg inom intervallen 100–249, 250–399, respektive 400–599 elever. För dessa medelstora gymnasieskolor visar således siffrorna att fristående gymnasieskolor var överrepresenterade både bland de skolor som inte rapporterade några elever överhuvudtaget under läsåret 2010/2011 och bland de skolor som rapporterade minst tio procent av elevantalet.

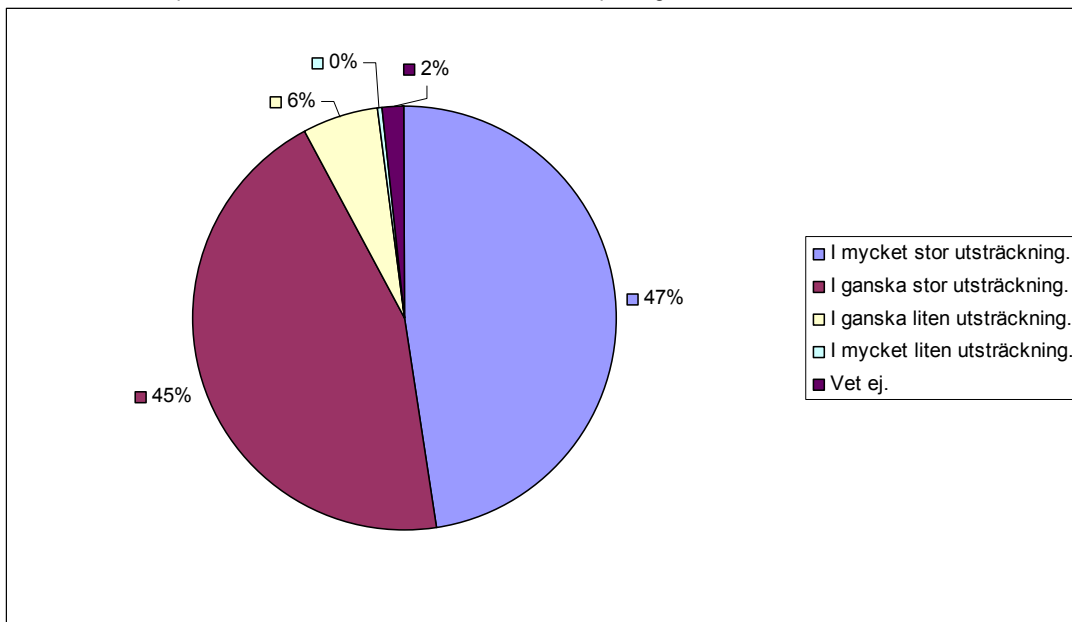
Fördelningen av skolor efter andelen av elevantalet som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro 2010/2011 skilde sig även åt mellan olika län (se Tabell B 4.3 i Bilaga 1). Över hälften av skolorna i alla län utom Stockholms län rapporterade minst en men under tio procent av antalet elever med studiehjälp under läsåret 2010/2011. I tre län (Jämtlands län, Kronobergs län och Värmlands län) återfanns mer än tre fjärdedelar av gymnasieskolorna inom detta intervall. För de skolor som inte rapporterade några elever överhuvudtaget under läsåret var andelen högre än den var för hela landet sammantaget i 9 av de 21 länen. De län som uppvisade de högsta andelarna för dessa skolor var Gotlands län, Västerbottens län och Östergötlands län. För de skolor som rapporterade tio procent eller mer av antalet elever med studiehjälp under 2010/2011 var andelen högre än den var för hela landet i 4 av 21 län: Stockholms län, Örebro län, Skåne län och Västerbottens län.

4.3 Regelverkets betydelse för elevernas frånvaro

Risken för att studiehjälpen kan dras in för en elev som är otillåtet frånvarande kan tänkas motivera gymnasieelever till att komma på lektionerna samt förhindra avhopp från utbildningen. Förutsättningen för en sådan effekt är dock att eleverna känner till regelverket. I den enkät som skickades ut till gymnasieskolorna ställdes frågor om i vilken utsträckning skolornas företrädare bedömde att eleverna känner till vilka regler som gäller för otillåten frånvaro och risken för att studiehjälpen kan dras in (se Diagram 4.1 och Diagram 4.2).

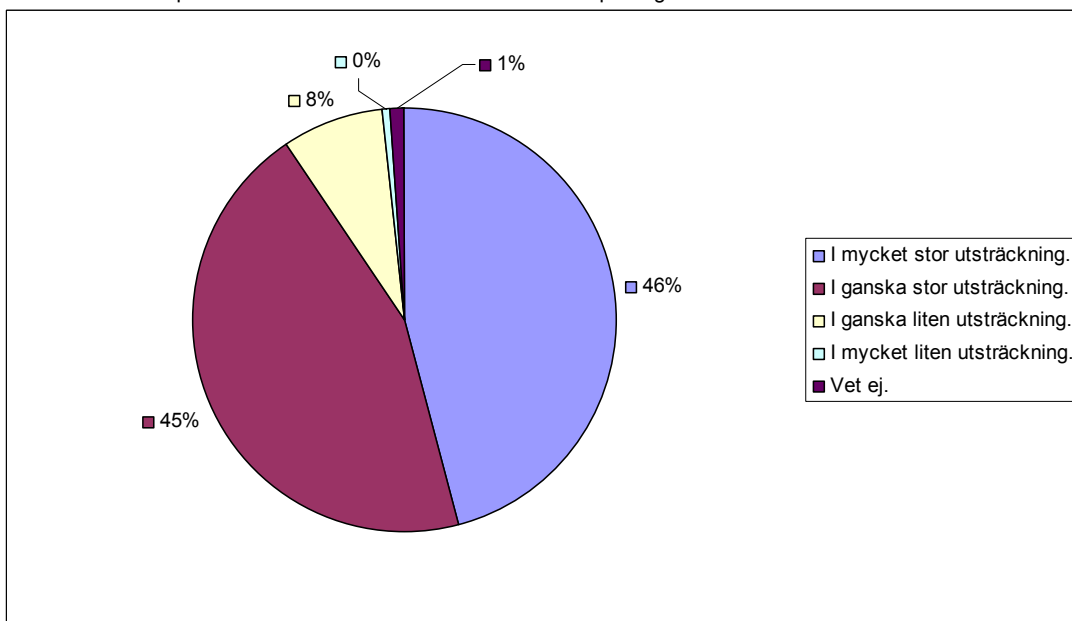
Diagram 4.1 Svar på frågan "I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om närvarokraven på gymnasieskolan?"

Procentandel svar per svarsalternativ för alla skolor som svarat på frågan.

Diagram 4.2 Svar på frågan "I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om att studiehjälpen kan dras in vid upprepad frånvaro?"

Procentandel svar per svarsalternativ för alla skolor som svarat på frågan

Fler än nio av tio skolor angav att de tror att eleverna i "mycket stor" eller "ganska stor" utsträckning har kunskap om såväl närvarokrav som risken för att studiehjälpen kan dras in vid upprepad frånvaro. En något högre andel skolor svarade dock att de bedömde att eleverna har kunskap om denna risk i "ganska liten" eller "mycket liten" utsträckning, jämfört med hur de bedömde kunskaperna om närvarokraven i allmänhet. (se Diagram 4.1 och Diagram 4.2).

I Tabell 4.11 och 4.12 redovisas svaren på samma fråga fördelat efter huvudmannaskap för de svarande skolor som lämnade uppgifter till CSN 2010/2011.

Tabell 4.11 Svar på frågan "I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om närvarokraven på gymnasieskolan?" fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011

Antal och procentandel svar per svarsalternativ.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunala gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
I mycket stor utsträckning.	85	44	134	50	219	48
I ganska stor utsträckning.	91	47	118	44	209	45
I ganska liten utsträckning.	13	7	9	3	22	5
I mycket liten utsträckning.	0	0	2	1	2	0
Vet ej.	4	2	4	2	8	2
Totalt antal svarande¹	193	100	267	100	460	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för "alla gymnasieskolor" skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Diagram 4.1.

Tabell 4.12 Svar på frågan "I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om att studiehjälpen kan dras in vid upprepad frånvaro?" fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011

Antal och procentandel svar per svarsalternativ.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunala gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
I mycket stor utsträckning.	96	50	120	45	216	47
I ganska stor utsträckning.	75	38	128	48	203	44
I ganska liten utsträckning.	18	9	17	6	35	8
I mycket liten utsträckning.	2	1	0	0	2	0
Vet ej.	3	2	2	1	5	1
Totalt antal svarande¹	194	100	267	100	461	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för "alla gymnasieskolor" skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Diagram 4.2.

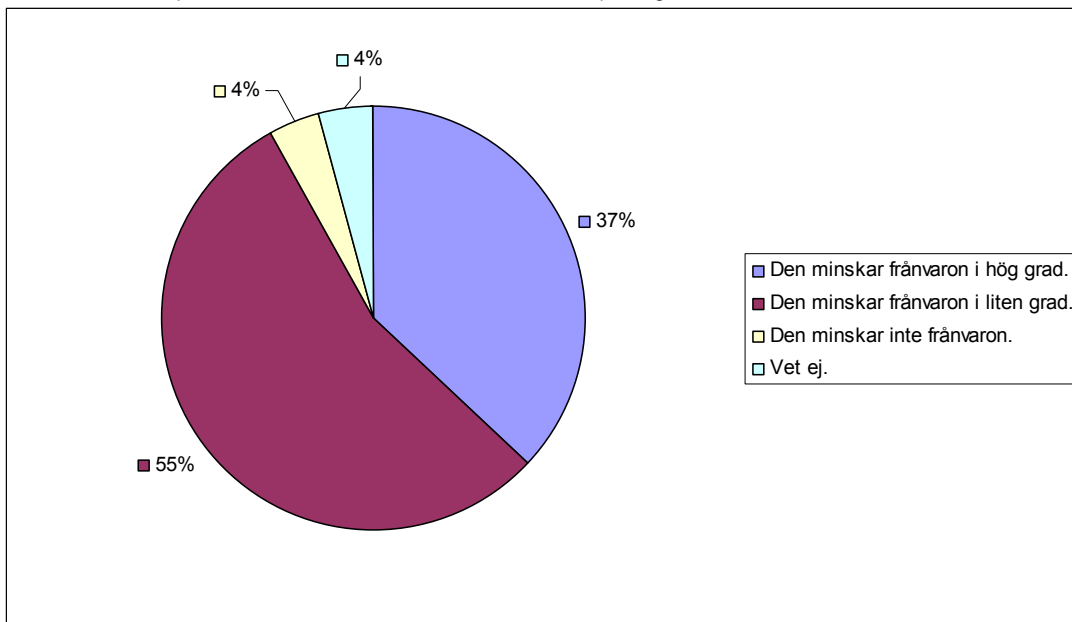
Det fanns vissa skillnader mellan fristående och kommunala gymnasieskolor när det gällde hur de bedömde elevernas kunskaper om närvarokraven och risken för indragen studiehjälp. Det var en något högre andel av de fristående skolorna som bedömde att eleverna i "ganska liten" eller "mycket liten" utsträckning har kunskap om närvarokrav och risken för indragen studiehjälp. Samtidigt var det en högre andel av de fristående skolorna jämfört med de kommunala som uppgav att de trodde att eleverna har kunskap om risken för indragen studiehjälp i "mycket stor" utsträckning. (se Tabell 4.11 och Tabell 4.12)

I enkäten ställdes även frågan om i vilken grad skolorna trodde att risken för indragen studiehjälp påverkar elevernas frånvaro. Diagram 4.3 redovisar enkätresultatet för alla svarande skolor, och Tabell B 4.4 (se Bilaga 1) och Tabell 4.13 presenteras enkätresultatet för de svarande skolor som lämnade uppgifter till CSN under 2010/2011 fördelat efter huvudmannaskap, respektive andelen elever som rapporterades för otillåten frånvaro under läsåret.

Diagram 4.3 Svar på frågan "I vilken grad tror du att risken för indragen studiehjälp påverkar elevernas otillåtna frånvaro?"

Procentandel svar per svarsalternativ för alla skolor som svarat på frågan.

En majoritet av de skolor som besvarade enkäten uppgav att de trodde att frånvaron minskar i "liten grad" som ett resultat av att studiehjälpen kan dras in. Mer än en tredjedel uppgav dock att risken för indragen studiehjälp minskar frånvaro i "hög grad". (se Diagram 4.3)

När det gäller skolornas bedömning av effekten av risken för indragen studiehjälp på elevernas frånvaro fanns dock ingen tydlig skillnad mellan de fristående och kommunala gymnasieskolor som lämnade uppgifter till CSN 2010/2011 (se Tabell B 4.4 i Bilaga 1).

Tabell 4.13 Svar på frågan ”I vilken grad tror du att risken för indragen studiehjälp minskar elevernas otillåtna frånvaro?” fördelat efter skolornas rapportering av otillåtna frånvaro under läsåret 2010/2011

Antal¹ och procentandel svarande för respektive svarsalternativ fördelat efter omfattningen av skolans rapportering².

	Inga rapporterade elever		< 1 % av eleverna		≥ 1–4 % av eleverna		≥ 4–10 % av eleverna		≥ 10 % av eleverna		Alla gymnasieskolor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Den minskar frånvaron i hög grad.	22	36	19	43	66	43	50	36	13	23	170	37
Den minskar frånvaron i liten grad.	33	53	21	48	77	50	84	60	35	63	250	55
Den minskar inte frånvaron.	3	5	2	5	7	5	2	1	4	7	18	4
Vet ej.	4	7	2	5	5	3	5	4	4	7	20	4
Totalt antal svarande¹	62	100	44	100	155	100	141	100	56	100	458	100,

¹Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för ”alla gymnasieskolor” skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Diagram 4.3.

²Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive läsår.

När svaren på frågan om effekten av risken för indragen studiehjälp fördelades efter omfattningen av de svarande skolornas rapportering under 2010/2011 (se Tabell 4.13) framträdde tydligare skillnader. De skolor som under läsåret 2010/2011 rapporterade tio procent eller mer av antalet elever med studiehjälp avvek något från de övriga. Bland dessa ansåg en betydligt lägre andel att risken för indragen studiehjälp påverkar frånvaron i ”hög grad”, och en betydligt högre andel att den påverkar frånvaron i ”liten grad”.

Skolornas bedömning att eleverna är medvetna om vilka regler som gäller för otillåten frånvaro stöddes av de intervjuer som gjordes inom ramen för rapporten. Samtliga respondenter uppgav att de trodde att eleverna känner till närvarokraven och att studiehjälpen kan dras in vid omfattande och upprepad otillåten frånvaro. Dock sa flera av de intervjuade att de upplevde att eleverna inte alltid känner till att indragen studiehjälp även kan påverka beräkningen av andra ersättningar, till exempel bostadsbidraget. En majoritet av respondenterna uppgav dock att effekten av risken för indragen studiehjälp varierar stort mellan olika elever. En av de intervjuade beskrev skillnaderna mellan olika elever med följande ord:

”Det är ju ett sätt att få eleverna att komma på lektionerna – att hota med att pengarna ryker – och det fungerar. I många fall fungerar det. I vissa fall har det ingen som helst betydelse om de får sitt bidrag eller inte.”

När det gällde effekterna av indragen studiehjälp nämnde flera respondenter extraarbetande elever som en grupp som påverkades i liten utsträckning. Flera av de intervjuade uppgav även att risken för indragen studiehjälp har störst effekt på de elever som varnas om att studiehjälpen kan komma att dras in, medan effekten på dem som faktiskt får sin studiehjälp indragen sades vara mer begränsad. Detta resonemang stöddes även av det faktum att en majoritet av respondenterna upplevde att eleverna har ett strategiskt förhållningssätt till frånvaro och risken för indragen studiehjälp. Enligt de intervjuade känner eleverna till vilka gränser som gäller för rapportering till CSN och de kontrollerar även omfattningen av sin egen otillåtna frånvaro. Respondenterna beskrev det som att eleverna medvetet ser till att hålla sig under den rekommenderade gräns på 20 procent otillåten frånvaro som gällde fram till årsskiftet 2011/2012. Detta beteende beskrevs på följande sätt av en av de intervjuade:

”Ni har ju gått ut med det för några år sedan[.] Ni hade väl lite press på er att anlägga en siffra antar jag och så gjorde ni det. [D]et var lite trist men samtidigt kan det vara något att förhålla sig till. Vi har ju elever som medvetet dansar på arton nitton procent. Så vi har elever som är klart medvetna om det och väldigt utstuderade på något vis.”

Trots att en majoritet av de skolor som besvarade enkäten uppgav att risken för indragen studiehjälp påverkar elevernas frånvaro i liten grad var det en mycket liten andel som angav att den inte har någon effekt alls. En majoritet av de representanter för skolor som intervjuades uppgav även att många elever är strategiska och planerar sin frånvaro för att inte rapporteras till CSN. Dessutom uppgav flera respondenter att varningar om att studiehjälpen kan komma att dras in ofta har en effekt på elevernas frånvaro. De rekommendationer om att skolorna skulle rapportera elever som varit frånvarande minst 20 procent av undervisningstiden som gällde fram till årsskiftet 2011/2012 tycks således ha haft en viss effekt på den totala frånvaron.

4.4 Skolornas arbetssätt och rutiner för rapportering

I de riktlinjer för rapportering av otillåten frånvaro som gällde fram till årsskiftet 2011/2012 stod att läsa att skolan innan rapport ”[...] ska ha vidtagit åtgärder med anledning av skolket och eleven ska ha haft en chans att visa att hon eller han har bättrat sig” samt att elever, och vårdnadshavare till omyndiga elever, ska ha fått “[...]information om konsekvenserna av skolans rapport[...]”.⁴¹ I den enkät som skickades ut till skolorna ställdes frågan om vilka åtgärder skolan vidtar innan de rapporterar till CSN (se Tabell 4.14).

---

⁴¹ CSN (2011b)

Tabell 4.14 Svar på frågan "Vilka åtgärder vidtar ni innan ni rapporterar otillåten frånvaro till CSN?"

Flervalsfråga¹. Antal² och procentandel svar per svarsalternativ.

	Antal	Andel
Vi inleder en dialog med elev/föräldrar vid otillåten frånvaro	437	89
Elev/föräldrar kallas till samtal med rektor, kurator etc.	262	53
Vi varnar elev/föräldrar om att studiehjälpen kan dras in	467	95
Elevens frånvaro diskuteras internt på skolan, t.ex. vid elevvårdskonferens.	365	74
Vi vidtar inga speciella åtgärder innan rapport till CSN	1 ³	0 ³
Vi vidtar andra åtgärder, nämligen:	32	7
- varav varning	9	2
- varav kontakt med föräldrar	6	1
- varav särskild åtgärd	10	2

¹Frågan var en flervalsfråga, vilket innebär att flera svarsalternativ kunde markeras. Antal och andelen svar avser således de svarande som svarat ja på aktuellt alternativ

²I tabellen redovisas svaren för alla skolor som svarat på aktuell fråga

³En skola svarade att inga speciella åtgärder vidtas innan rapport till CSN. Dock svarade denna skola även ja på flera andra svarsalternativ varför detta svar bedöms som ett felsvar.

En stor majoritet av de skolor som besvarade frågan uppgav att de inleder en dialog med elever/föräldrar, att en varning ges, samt att elevens frånvaro diskuteras internt innan rapport skickas till CSN. Drygt hälften av skolorna uppgav även att eleven eller föräldrarna kallas till samtal med någon ur skolans personal innan de rapporterar. Av de svarande skolorna angav 32 stycken även andra åtgärder som vidtas innan en elev rapporteras för otillåten frånvaro. Vanligast bland dessa var förtydliganden om hur varning av elever går till samt beskrivningar av rutiner för kontakten med föräldrar i samband med otillåten frånvaro. Tio skolor redogjorde även för särskilda åtgärder som de vidtar innan en rapport, exempelvis utredning av elevens studiesituation och utarbetande av ett åtgärdsprogram.

Bland de gymnasieskolor som lämnade uppgifter till CSN under läsåret 2010/2011 var skillnaden mellan fristående och kommunala skolor liten när det gäller de åtgärder som vidtas innan en elev rapporteras för otillåten frånvaro (se Tabell B 4.5 i Bilaga 1). Den enda tydliga skillnaden var att en högre andel av de kommunala skolorna uppgav att de kallar eleven eller föräldrarna till samtal med någon ur skolans personal innan rapport sker.

I Tabell 4.15 redovisas svaren på samma fråga fördelat efter hur stor andel av det totala antalet elever med studiehjälp som fick ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk i de svarande skolorna under läsåret 2010/2011.

Tabell 4.15 Svar på frågan ”Vilka åtgärder vidtar ni innan ni rapporterar otillåten frånvaro till CSN?” fördelat efter skolornas rapportering av otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011

Flervalsfråga¹. Antal² och procentandel svarande för respektive svarsalternativ fördelat efter omfattningen av skolans rapportering³.

	Inga rapporterade elever		< 1 % av eleverna		≥ 1–4 % av eleverna		≥ 4–10 % av eleverna		≥ 10 % av eleverna		Alla gymnasieskolor	
Vi inleder en dialog med elev/föräldrar vid otillåten frånvaro	51	84	41	93	140	90	125	87	49	88	406	88
Elev/föräldrar kallas till samtal med rektor, kurator etc.	36	59	28	64	96	62	69	48	18	32	247	54
Vi varnar elev/föräldrar om att studiehjälpen kan dras in	54	89	44	100	149	96	138	97	53	95	438	95
Elevens frånvaro diskuteras internt på skolan, t.ex. vid elevvårdskonferens.	42	69	37	84	121	78	103	72	38	68	341	74
Vi vidtar inga speciella åtgärder innan rapport till CSN.	0	0	0	0	0	0	1 ⁴	1 ⁴	0	0	1 ⁴	0 ⁴
Vi vidtar andra åtgärder, nämligen:	6	10	1	2	8	5	9	6	4	7	28	6

¹Frågan var en flervalsfråga, vilket innebär att flera svarsalternativ kunde markeras. Antal och andelen svar avser således de svarande som svarat ja på aktuellt alternativ

²Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för ”alla gymnasieskolor” skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Tabell 4.14.

³Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive läsår.

⁴En skola svarade att inga speciella åtgärder vidtas innan rapport till CSN. Dock svarade denna skola även ja på flera andra svarsalternativ varför detta svar bedöms som ett felsvar.

Fördelningen av svaren efter omfattningen av de svarande skolornas rapportering tyder på att de skolor som rapporterade en hög andel av elevantalet för otillåten frånvaro under 2010/2011 vidtog färre åtgärder innan de rapporterade till CSN. Exempelvis uppgav en knapp tredjedel av de skolor där minst tio procent av eleverna fick studiehjälpen indragen att de kallar eleven eller föräldrarna till samtal innan de rapporterar, vilket fler än hälften av det totala antalet svarande skolor gjorde. Resultatet var det motsatta för de skolor där färre än fyra procent av elevantalet fick indragen studiehjälp under läsåret. Av dessa uppgav en högre andel att de vidtar de aktuella åtgärderna innan rapport görs. Dock framgår av tabellen att de skolor som inte rapporterade några elever för otillåten frånvaro överhuvudtaget under läsåret tycks vidta färre åtgärder än andra skolor. Exempelvis uppgav en lägre andel av dessa skolor att de inleder en dialog med eleven eller föräldrarna vid frånvaro, att de varnar om att studiehjälpen kan dras in, samt att elevens frånvaro diskuteras internt innan rapportering. En möjlig förklaring till detta förhållande kan vara att det ofta handlar om mindre skolor och att kontakterna sker löpande och i mer informell form. Ytterligare en förklaring kan vara att frånvaron i sig är begränsad, vilket gör att åtgärder inte behöver sättas in i lika hög utsträckning. (se Tabell 4.15)

Av de skolor där intervjuer genomfördes uppvisade de flesta en hög eller ökande andel elever som hade fått studiehjälpen indragen på grund av skolk. Samtliga personer som intervjuades på dessa skolor uppgav att de hade en fastställd rutin för arbetet med otillåten frånvaro. Mentorer eller motsvarande sades vara de som vanligen är ansvariga för att övervaka frånvaron och vidta åtgärder. I de flesta fall innebär det att mentorn är den som tar kontakt med elever, samt föräldrar till de elever som är omyndiga. På en majoritet av skolorna fanns även ett system för automatisk rapport till föräldrar via SMS/e-post vid frånvaro i enlighet med nya skollagens bestämmelser⁴² om att föräldrar ska underrättas samma dag vid frånvaro. Samtliga respondenter uppgav även att de följer upp elever med omfattande frånvaro samt att ytterligare åtgärder kan sättas in om närvaron inte förbättras. Exempelvis uppgav alla intervjuade att elever med omfattande frånvaro ofta utreds av skolans elevvårdspersonal.

När det gäller de åtgärder som vidtas vid otillåten frånvaro uppgav de flesta av de intervjuade att det inte finns någon formell koppling mellan åtgärd och rapportering till CSN på deras skola. Enligt respondenterna har dock många åtgärder redan vidtagits innan en elev rapporteras. Bland de skolor som ingick i intervjuundersökningen fanns hos en majoritet en tydlig och förutbestämd procedur för registrering och rapportering av otillåten frånvaro. I de flesta av dessa skolor följs frånvaron upp centralt med viss periodicitet. De elever som efter en kontrollperiod har varit otillåtet frånvarande i för hög utsträckning varnas skriftligen. Innan skolan rapporterar till CSN får eleven en viss tid på sig för att förbättra närvaron, vanligen ytterligare en eller en halv kontrollperiod. Om närvaron ändå inte förbättras rapporterar skolan till CSN.

Det fanns inte några tydliga skillnader i arbetssätt eller rutiner för rapportering mellan de skolor som hade en hög andel elever som hade fått ett CSN-beslut med beslutsorsaken skolk och de skolor där få eller inga elever hade fått ett sådant beslut. På de skolor som rapporterade i lägre omfattning lyfte respondenterna fram en god kontakt mellan skolans personal och elever, samt ett medvetet uppföljningsarbete, som viktiga förklaringar till den relativt sett låga andelen rapporterade elever. Intervjusvaren indikerade dock att en del av dessa skolor oftare avstår från att rapportera än majoriteten av de skolor som uppvisade en hög andel elever som hade fått studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro. Att så skulle vara fallet motsägs dock av de uppgifter som lämnades i enkäten (se Tabell 4.17 nedan).

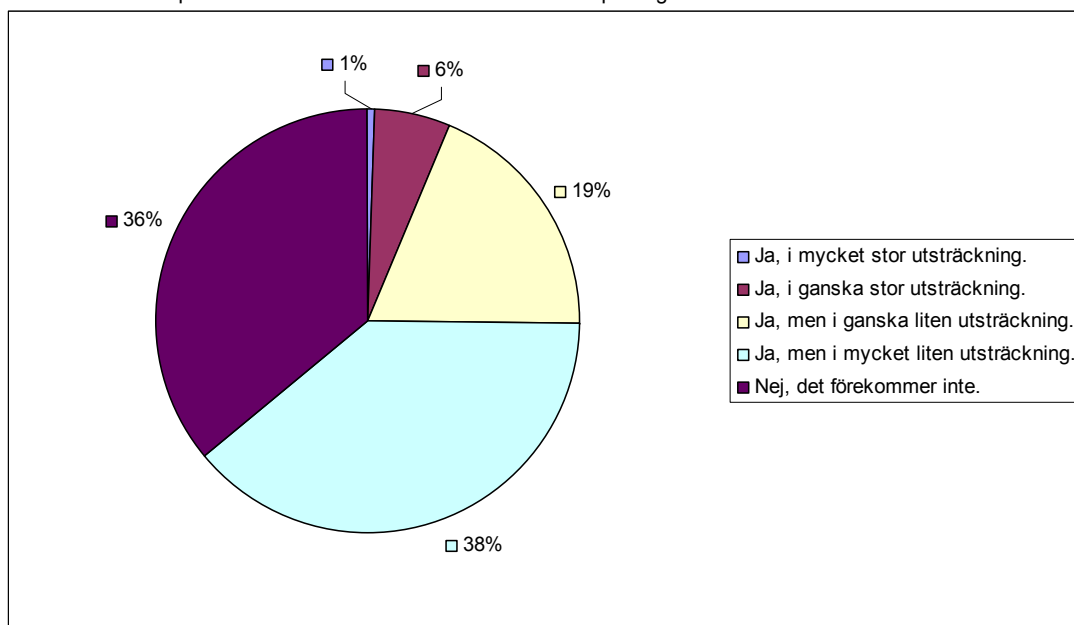
I den enkät som skickades ut till skolorna ställdes frågan om det förekommer att man inte rapporterar elever trots upprepad och omfattande otillåten frånvaro. I Diagram 4.4 redovisas svaren för alla gymnasieskolor. Tabell 4.16 och Tabell 4.17 presenterar resultatet fördelat efter huvudmannaskap för de skolor som lämnade uppgifter till CSN läsåret 2010/2011, respektive efter andelen elever som rapporterades för skolk under detta läsår.

---

⁴² SFS 2010:800, 15 kap, 16 §.

Diagram 4.4 Svar på frågan "Förekommer det att er skola inte rapporterar elever till CSN trots upprepade och omfattande otillåten frånvaro?"

Procentandel svar per svarsalternativ för alla skolor som svarat på frågan.

Det en liten andel (7 procent) av de svarande skolorna som uppgav att det förekommer i "mycket stor" eller "ganska stor" utsträckning att de inte rapporterar otillåten frånvaro, trots att den är upprepade och omfattande. Sammantaget uppgav dock en stor majoritet att det förekommer att de inte rapporterar. Över en tredjedel av de svarande uppgav emellertid att skolan inte avstår från att rapportera. (se Diagram 4.4)

Tabell 4.16 Svar på frågan "Förekommer det att er skola inte rapporterar elever till CSN trots upprepade och omfattande otillåten frånvaro?" fördelat på huvudmannaskap läsåret 2010/2011

Antal¹ och procentandel skolor för respektive svarsalternativ fördelat efter huvudmannaskap.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunala gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja, i mycket stor utsträckning.	0	0	3	1	3	1
Ja, i ganska stor utsträckning.	4	2	23	9	27	6
Ja, men i ganska liten utsträckning.	24	12	64	24	88	19
Ja, men i mycket liten utsträckning.	72	37	111	42	183	40
Nej, det förekommer inte.	93	48	65	24	158	34
Totalt antal svarande	193	100	266	100	459	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för "alla gymnasieskolor" skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Diagram 4.4.

Tabell 4.17 Svar¹ på frågan "Förekommer det att er skola inte rapporterar elever till CSN trots upprepad och omfattande otillåten frånvaro?" fördelat efter skolornas rapportering av otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011

Antal¹ och procentandel skolor för respektive svarsalternativ fördelat efter omfattningen av skolans rapportering².

	Inga rapporterade elever		< 1 % av eleverna		≥ 1–4 % av eleverna		≥ 4–10 % av eleverna		≥ 10 % av eleverna		Alla gymnasieskolor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja, i mycket stor utsträckning.	0	0	1	2	0	0	2	1	0	0	3	1
Ja, i ganska stor utsträckning.	3	5	1	2	15	10	8	6	0	0	27	6
Ja, men i ganska liten utsträckning.	10	16	9	21	33	21	30	21	6	11	88	19
Ja, men i mycket liten utsträckning.	18	29	21	48	63	40	62	44	19	34	183	40
Nej, det förekommer inte.	31	50	12	27	45	29	39	28	31	55	158	34
Totalt antal svarande	62	100	44	100	156	100	141	100	56	100	459	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för "alla gymnasieskolor" skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Diagram 4.4.

²Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive läsår.

Av jämförelsen mellan gymnasieskolor med enskild respektive offentlig huvudman framgick att kommunala skolor oftare svarade att det förekommer att de inte rapporterar elever trots upprepad och omfattande otillåten frånvaro. När det gäller de skolor som svarade att det förekommer i ”mycket” respektive ”ganska” stor utsträckning att rapport inte görs var andelen för kommunala skolor knappt nio procent medan motsvarande siffra för fristående skolor låg strax över två procent. En dubbelt så stor andel av skolorna med enskild huvudman svarade att de inte avstår från att rapportera omfattande frånvaro, jämfört med de skolor som hade offentlig huvudman. (se Tabell 4.16)

Det fanns även tydliga skillnader mellan svaren för olika grupper av skolor beroende på den faktiska omfattningen av rapporteringen (se Tabell 4.17). Av de skolor där tio procent eller mer av antalet elever fick studiehjälpen indragen under 2010/2011 svarade ingen att det förekommer i ”mycket stor” eller ”ganska stor” utsträckning att skolan avstår från att rapporterade elever. Dessutom uppgav en betydligt högre andel av dessa skolor, jämfört med alla skolor sammantaget, att de inte avstår från att rapportera otillåten frånvaro. Andelen skolor som angav att de inte avstår från att rapportera elever för skolk var även högre för de skolor som inte rapporterade några elever för otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011. Då fristående skolor är överrepresenterade inom båda dessa grupper är det dock möjligt att skillnaderna snarare kan kopplas till huvudmannaskapet än den faktiska omfattningen av rapporteringen (jmf Tabell 4.16).

5 Analys

Andelen av det totala antalet elever som fick ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk inom gymnasieskolan ökade från 3,2 till 4,3 procent mellan läsåren 2007/2008 och 2010/2011. För skolornas del var två trender tydliga. För det första minskade andelen gymnasieskolor som inte rapporterade några elever för otillåten frånvaro överhuvudtaget. För det andra ökade andelen för gymnasieskolor där tio procent eller mer av eleverna rapporterades för otillåten frånvaro. Utvecklingen för andelen elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro var inte likvärdig för alla elevgrupper och gymnasieskolor. Den jämförelse mellan olika grupper av elever och skolor som presenterades i kapitel fyra visade på tydliga skillnader mellan exempelvis fristående och kommunala skolor. Nedan följer en analys av betydelsen av olika förklaringsfaktorer för såväl utvecklingen över tid som för skillnaderna mellan olika grupper av elever och skolor.

5.1 Betydelsen av olika förklaringsfaktorer

Kön

Rapporten visar på tydliga skillnader mellan kvinnliga och manliga elever. Kvinnliga elever uppvisade genomgående under undersökningsperioden en lägre andel som rapporterades för skolk jämfört med manliga elever. Andelen rapporterade elever ökade för båda könen, dock var andelsökningen högre för manliga elever. Andelen manliga elever förblev i stort sett oförändrad under de aktuella läsåren.⁴³ Den totala ökningen av andelen elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk var alltså delvis ett resultat av att fler manliga elever rapporterades.

Av jämförelsen mellan olika grupper av elever framgick att manliga elever rapporterades för skolk i större utsträckning än kvinnliga elever, vilket gällde alla elevgrupper. Dock samverkade kön med andra faktorer på olika sätt. Exempelvis var manliga elever inom fristående gymnasieskolor än mer överrepresenterade bland de elever som rapporterades för skolk än manliga elever generellt sett. För de elever som hade beviljats extra tillägg för läsåret 2010/2011 var dock skillnaden mellan manliga och kvinnliga elever mindre än skillnaden mellan könen totalt sett under läsåret.

Typ av studiehjälp

Rapporteringen av otillåten frånvaro utvecklade sig olika för elever med olika typer av studiehjälp. Exempelvis var de elever som hade beviljats extra tillägg överrepresenterade, och de som hade beviljats inackorderingstillägg underrepresenterade, bland dem som rapporterades. För elever med extra tillägg ökade dock inte andelen rapporterade mer än för alla elever med studiehjälp mellan 2007/2008 och 2010/2011. Andelen rapporterade elever med inackorderingstillägg ökade emellertid mindre än andelen som fick studiehjälpen indragen totalt. Under perioden 2007/2008 till 2010/2011 förblev andelen elever som beviljades inackorderingstillägg i stort sett oförändrad. Dock ökade andelen elever som hade extra tillägg, vilket bidrog till utvecklingen för den totala andelen elever som fick studiehjälpen indragen på grund av skolk.⁴⁴

När statistiken fördelades efter typ av studiehjälp blev även skillnaden mellan olika grupper av elever tydligare. Exempelvis var kvinnliga elever som hade beviljats extra tillägg mer överrepresenterade bland de elever som förlorade rätten till studiehjälp jämfört med manliga elever inom samma grupp. Elever som hade beviljats extra tillägg var även mer överrepresenterade bland elever som fick indragen studiehjälp inom fristående gymnasieskolor än de var i kommunala gymnasieskolor.

---

⁴³ Se CSN (2011f), s. 37.

⁴⁴ Se CSN (2011f), s. 37.

När det gäller den generella överrepresentationen av elever med extra tillägg bland dem som rapporterades för skolk framträdde en möjlig förklaring i intervjuerna. Många intervjuade uppgav att en av faktorerna som förklarar otillåten frånvaro är sociala problem, vilket kan vara kopplat till ekonomisk utsatthet. Då elever som har extra tillägg kommer från familjer med mycket låga inkomster är det rimligt att betrakta dessa som ekonomiskt utsatta.

Geografi

Utvecklingen för andelen elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro skilde sig åt mellan olika län. I flertalet län ökade andelen rapporterade elever lika mycket eller mer än för landet som helhet. I en del län mer än fördubblades andelen elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro medan andelen elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk inte förändrades nämnvärt i andra län. Procentuellt sett var dock ökningen störst i de län där andelen elever som rapporterades för otillåten frånvaro inledningsvis var låg.

Skillnaden mellan andelen manliga och kvinnliga elever som fick ett ändringsbeslut på grund av otillåten frånvaro var större i vissa län än i andra. Dock var andelen manliga elever som rapporterades högre än andelen kvinnliga elever i samtliga län. När det gäller skillnaden mellan fristående och kommunala skolor visade länsfördelningen av statistiken emellertid att andelen rapporterade elever var högre för kommunala gymnasieskolor i vissa län, vilket var tvärtom förhållandet i landet som helhet. Dessutom var andelen skolor som inte rapporterade några elever överhuvudtaget, samt andelen för skolor där tio procent eller mer av elevantalet rapporterades för skolk, betydligt högre i vissa län än för hela riket.

Årskurs och ålder

Andelen elever som rapporterades för otillåten frånvaro i olika årskurser utvecklades i ungefär samma takt som för alla elever sammantaget. Ett undantag var elever som går ett fjärde år på gymnasiet, för vilka andelen ökade mer än för alla årskurser sammantaget. Under hela perioden var andelen elever som fick studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro även något högre i årskurs tre och något lägre i årskurs två.

Skillnaderna mellan olika årskurser blev tydligare när kvinnliga och manliga elever jämfördes, samt om hänsyn tog till vem som var huvudman för skolan. Andelen elever som rapporterades för skolk under 2010/2011 var högre för manliga än för kvinnliga elever oavsett årskurs. Dock var överrepresentationen för manliga elever särskilt tydlig för elever i årskurs tre. För de elever som gick i friskolor var andelen som rapporterades för otillåten frånvaro högre i de senare årskurserna. För kommunala skolor fanns inget tydligt sådant mönster. En högre andel av de fristående skolorna jämfört med de kommunala skolorna uppgav även att myndiga elever var frånvarande i högre utsträckning än omyndiga.

Det är svårt att dra några konkreta slutsatser om orsakerna till skillnaderna mellan olika årskurser. I de intervjuer som genomfördes uppgav dock en majoritet av skolorna att de upplevde att äldre elever var frånvarande i högre utsträckning än yngre, vilket bland annat förklarades med att de äldre eleverna gör mer självständiga val. Det är dock svårt att förklara varför skolor med enskild huvudman skilde sig från skolor med offentlig huvudman.

Skolans huvudman

Skillnaderna mellan fristående och kommunala gymnasieskolor var tydliga, såväl när det gäller utvecklingen över tid som i jämförelsen mellan grupper av elever och skolor. Andelen elever som rapporterades för skolk var högre i fristående gymnasieskolor under hela undersökningsperioden och dessutom var andelsökningen större än i kommunala gymnasieskolor. I kombination med att antalet elever med studiehjälp i fristående gymnasieskolor blev allt större under undersökningsperioden⁴⁵ bidrog denna andelsökning till

---

⁴⁵ Se CSN (2008), (2009), (2010) och (2011f).

den totala ökningen av andelen elever som fick sin studiehjälp indragen på grund av otillåten frånvaro.

Andelen gymnasieskolor där tio procent eller mer av eleverna fick studiehjälpen indragen var högre för fristående än för kommunala skolor under samma period. Andelsmässigt var dock ökningen större för skolor med offentlig huvudman. Andelen skolor som inte rapporterade några elever överhuvudtaget var också högre för fristående gymnasieskolor, även om denna andel minskade kraftigt under undersökningsperioden.

Det fanns även skillnader mellan fristående och kommunala skolor sett till hur skolorna själva förklarar ökningen. De skolor som i enkäten uppgav att omfattningen av rapporteringen av elever hade ökat under de senaste läsåren ombads att ange vad denna ökning kunde tänkas bero på. Av dessa uppgav en högre andel av friskolorna, jämfört med de kommunala skolorna, att ökningen berodde på att man rapporterade elever som tidigare inte skulle ha rapporterats, eller att arbetssättet förbättrats. De kommunala skolorna angav oftare att ökningen berodde på att frånvaron i sig hade ökat.

Samspelet mellan huvudmannaskap och andra faktorer framgår även tydligt av jämförelsen mellan olika grupper av elever och skolor. I vissa fall förstärktes effekten av andra faktorer när en uppdelning mellan fristående och kommunala gymnasieskolor gjordes - exempelvis var skillnaden i andelen mellan kvinnliga och manliga elever betydligt större för fristående skolor jämfört med kommunala skolor. När det gäller andra faktorer var skillnaderna mellan fristående och kommunala gymnasieskolor betydligt mindre. Till exempel ansåg ungefär lika stor andel av de fristående som de kommunala skolorna att risken för indragen studiehjälp minskade frånvaron.

Generellt sett rapporterade fristående gymnasieskolor en högre andel av eleverna för skolk och det var även en större andel av de fristående gymnasieskolorna som rapporterade tio procent eller mer av antalet elever. Ett undantag var dock de allra minsta skolorna (med färre än 100 elever med studiehjälp), där förhållandet var det omvända. Dock var andelen skolor som inte rapporterar några elever överhuvudtaget högre för fristående skolor, vilket gällde oavsett elevantalet. Det fanns även vissa skillnader mellan skolor med enskild och offentlig huvudman när det gäller rutinerna för rapportering. Även om huvudmannaskapet inte nämnvärt tycks påverka vilka åtgärder skolorna sade sig vidta vid otillåten frånvaro uppgav en betydligt högre andel av de fristående skolorna att det inte förekommer att skolan avstår från att rapportera till CSN vid omfattande otillåten frånvaro.

Skolstorlek

Betydelsen av skolans storlek har endast berörts i de delar av undersökningen där grupper av gymnasieskolor har jämförts. Storleksmässigt förändrades sammansättningen av alla gymnasieskolor under den period som har berörts i rapporten. Skolor med färre än 250 elever med studiehjälp ökade andelsmässigt mellan 2007/2008 och 2010/2011, medan andelen för skolor med över 600 elever minskade såväl andelsmässigt som i absoluta tal under samma tidsperiod. Jämförelsen mellan skolor av olika storlek visade att små gymnasieskolor (färre 100 elever med studiehjälp) var klart överrepresenterade bland de skolor som inte rapporterade några elever. Av de skolor där tio procent eller mer av antalet elever fick studiehjälpen indragen var andelen högst för den grupp av skolor som hade 100-249 elever med studiehjälp.

När det gäller andelen rapporterade elever i förhållande till skolstorlek är det dock viktigt att beakta att enskilda fall får mycket större effekt på andelen rapporterade elever på en mindre skola än på en större. Jämfört med alla skolor sammantaget var också andelen skolor som rapporterade minst tio procent av elevantalet högre i skolor med färre än 30 elever och lägre bland de skolor som hade minst 1 000 elever. Som nämndes ovan fanns även tydliga skillnader mellan fristående och kommunala skolor när det gäller omfattningen av rapporteringen inom varje storleksgrupp.

Risken för indragen studiehjälp och skolornas arbetsätt

I den enkät som skickades ut till skolorna ställdes frågor om hur de bedömde elevernas kunskaper om närvarokraven och risken för indragen studiehjälp, samt effekten av denna risk på frånvaron. Överlag svarade en mycket stor andel av de gymnasieskolorna att de tror att eleverna har kunskap om såväl närvarokraven som risken för indragen studiehjälp. De intervjuer som genomfördes stöder dessa resultat då samtliga respondenter uppgav att de informerar eleverna om regelverket.

När det gäller effekten på elevernas frånvaro av risken för indragen studiehjälp uppgav en majoritet av de skolor som besvarade enkäten att de trodde att frånvaron minskar i ”liten grad” som ett resultat av denna risk. Mer än en tredjedel av skolorna upplevde dock att risken för indragen studiehjälp minskar frånvaron i ”hög grad”. Det fanns ingen tydlig skillnad mellan fristående och kommunala skolor när det gäller uppfattningen om vilken effekt risken för indragen studiehjälp har på elevernas frånvaro. Dock framträdde vissa skillnader när svaret på frågan fördelades efter hur stor andel av elevantalet skolorna rapporterade för skolk under 2010/2011. Exempelvis ansåg en betydligt lägre andel av de skolor som rapporterade tio procent eller mer av elevantalet att risken för indragen studiehjälp påverkade frånvaron i ”hög grad” jämfört med alla skolor sammantaget.

De skolor som rapporterade en högre andel av elevantalet för skolk upplevde alltså en mindre effekt av risken för indragen studiehjälp på elevernas frånvaro. En möjlig förklaring är naturligtvis att svaren endast speglar den faktiska rapporteringen. Dock är det möjligt att de skolor som rapporterar en högre andel av eleverna avviker när det gäller arbetet med otillåten frånvaro eller i sammansättningen av elever. Det faktum att en majoritet av dem som intervjuats för rapporten uppgav att risken för indragen studiehjälp påverkar olika elever i olika hög grad kan tolkas som ett stöd för att sammansättningen av elever skiljer sig åt mellan de skolor där en hög respektive låg andel elever fått ett beslut med beslutsorsaken skolk.

I enkäten ställdes även frågor om hur skolorna arbetar med otillåten frånvaro. En mycket stor majoritet av skolorna uppgav att de inleder en dialog med elever/föräldrar vid frånvaro, att elever varnas om att studiehjälpen kan dras in, och att elevens frånvaro diskuteras internt på skolan innan rapportering sker till CSN. En knapp majoritet av skolorna uppgav även att de kallar elever/föräldrar till samtal med någon ur skolans personal innan rapportering sker. Dock uppgav färre av de skolor där en hög andel elever fick studiehjälpen indragen på grund av skolk under läsåret 2010/2011 att de vidtar de aktuella åtgärderna. Det tyder på att färre åtgärder sätts in i de skolor som rapporterar en stor andel av elevantalet. Samtliga som intervjuades i samband med rapporten sa dock att de har fastställda rutiner för hanteringen av otillåten frånvaro på sin skola, samt att de vidtar en rad olika åtgärder innan de rapporterar till CSN. Enligt en majoritet av respondenterna finns det dock inte någon formell koppling mellan övriga åtgärder och rapporteringen till myndigheten. I enkäten uppgav de skolor som rapporterade en högre andel av eleverna för skolk även oftare att de inte avstår från att rapportera skolkande elever. Detta tyder på att dessa skolor möjligen är striktare när det gäller att rapportera elever, något som stöds av de intervjuer som gjordes.

6 Slutsatser

6.1 Utvecklingen över tid

Andelen elever som har fått ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk har ökat under perioden 2007/2008 till 2010/2011 från 3,2 till 4,3 procent. Ökningen har varit större för manliga elever och för elever i fristående gymnasieskolor än för övriga elever. Dessa grupper har även varit överrepresenterade bland de elever som rapporterats för skolk under samtliga läsår. Utvecklingen för båda dessa elevgrupper har även bidragit till den totala ökningen av andelen elever som har fått studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro.

Andelen elever som har rapporterats för otillåten frånvaro har ökat i varierande omfattning i olika län. Ökningen har varit störst i de län där andelen elever som fick studiehjälpen indragen var låg i början av perioden.

I samtliga årskurser har andelen elever som får ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk ökat över tid. Ökningen är störst för de elever som går ett fjärde år på gymnasiet. Under hela perioden har andelen elever som rapporterats för skolk varit högre för elever i årskurs tre jämfört med genomsnittet för alla elever.

Elever som har extra tillägg har varit överrepresenterade bland de rapporterade eleverna under hela perioden. Dock har den andelsmässiga ökningen för elever som fått studiehjälpen indragen på grund av otillåten frånvaro inom denna grupp inte varit större än för alla elever sammantaget.

Ökningen av andelen elever som har rapporterats för otillåten frånvaro under de senaste läsåren kan till stor del förklaras av den relativt sett större andelsökningen för manliga elever och för elever i fristående gymnasieskolor. Att de fristående skolorna har blivit fler under samma tidsperiod är förmodligen också en bidragande orsak till den totala ökningen av andelen elever som har fått ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk.

Det har även skett förändringar i omfattningen av gymnasieskolornas rapportering under perioden 2007/2008 till 2010/2011. Skolor som inte rapporterar några elever överhuvudtaget har blivit färre samtidigt som andelen har ökat för skolor där tio procent eller mer av elevantalet har fått ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk. Under hela perioden var andelen skolor där inga elever rapporterades högre för fristående skolor. Minskningen av andelen skolor som inte rapporterade några elever var dock större för fristående gymnasieskolor än för kommunala gymnasieskolor. Friskolor har under hela perioden varit överrepresenterade bland de skolor där minst tio procent av antalet elever har rapporterats för otillåten frånvaro. För skolor som rapporterade i denna omfattning har andelen dock ökat något mer för de kommunala skolorna.

När det gäller de bakomliggande förklaringarna till utvecklingen kan skolornas egen uppfattning om orsakerna till ökningen vara vägledande. Här skiljer sig svaren mellan fristående och kommunala gymnasieskolor åt. Fristående skolor svarar oftare att man nu rapporterar elever som tidigare inte skulle ha blivit rapporterade, medan den mest angivna orsaken bland de kommunala skolorna är att frånvaron i sig har ökat. En ungefär lika stor andel av de båda grupperna säger att ökningen beror på att arbetssättet har förbättrats. Sammantaget menar dock över hälften av samtliga skolor att ökningen framförallt beror på att elever som tidigare inte skulle ha rapporterats nu rapporteras eller att skolan förbättrats sina rutiner för registrering och rapportering av frånvaro.

Bilden av att ett förändrat arbetssätt och en striktare rapportering har vart en viktig faktor bakom utvecklingen förstärks av de intervjuer som genomfördes med personal på ett urval av skolor. En majoritet av de intervjuade på de skolor som uppvisade en hög eller ökande andel rapporterade elever säger att hanteringen av otillåten frånvaro har förbättrats och blivit striktare.

6.2 Skillnader mellan elever och skolor

Rapporten visar att det finns tydliga skillnader mellan olika grupper av elever och skolor när det gäller andelen elever som fick studiehjälpen indragen på grund av skolk under läsåret 2010/2011. För eleverna har statistiken genomgående fördelats efter kön samt efter fristående och kommunala skolor. Utöver detta har betydelsen av vilken typ av studiehjälp en elev har, i vilken län eleven går i skola samt i vilken årskurs eleven går i beaktats.

Manliga elever har genomgående varit överrepresenterade bland elever som har fått ett ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk. Detsamma gäller elever med extra tillägg. Dock är överrepresentationen större för kvinnliga än för manliga elever bland dem med extra tillägg. För elever med extra tillägg är andelen elever som har fått indragen studiehjälp på grund av otillåten frånvaro även högre inom fristående än inom kommunala skolor. Rapporten visar således att typ av studiehjälp är en faktor som samspelar med såväl elevens kön som vem som är huvudman för skolan där eleven går. En möjlig generell förklaring till att elever med extra tillägg är frånvarande i högre utsträckning än andra elever är att dessa elever kommer från familjer med svag ekonomi, vilka kan antas vara ekonomiskt utsatta i högre utsträckning.

Det finns även tydliga skillnader mellan olika län. I vissa län är andelen elever som har rapporterats för otillåten betydligt högre än i andra. Manliga elever rapporteras dock för otillåten frånvaro i högre utsträckning än kvinnliga i samtliga län. Även om fristående gymnasieskolor uppvisar en högre andel elever som fått studiehjälpen indragen på grund av skolk i de flesta län finns det län där andelen är högre i kommunala gymnasieskolor, vilket är ett omvänt förhållande jämfört med hela landet.

Även för skillnaderna mellan olika årskurser förändras bilden av skolket om statistiken fördelas efter kön och huvudmannaskap. Rapporten visar att andelen elever som har fått studiehjälpen indragen har varit högre i årskurs tre jämfört med alla årskurser sammantaget under den period som undersökts. Dock är överrepresentationen i denna årskurs större för manliga elever såväl som för elever i fristående skolor. De personer som intervjuats för rapporten menar att äldre elever generellt är mer självständiga än yngre, vilket kan vara en av flera möjliga förklaringar till att elever i årskurs tre får studiehjälpen indragen i högre utsträckning än andra elever.

I likhet med kön är skolans huvudmannaskap alltså en viktig faktor för att förstå skillnaderna mellan grupper av elever när det gäller andelen som har fått ett beslut med beslutsorsaken skolk. Genomgående är det en högre andel av eleverna i fristående gymnasieskolor som rapporteras för skolk oavsett om statistiken fördelas efter kön, typ av studiehjälp eller årskurs. Det enda undantaget är att andelen elever som har rapporterats för otillåten frånvaro har varit högre för elever i kommunala skolor i vissa län.

Huvudmannaskapet har även tydlig inverkan på omfattningen av rapporteringen av skolk på skolnivå. Andelen fristående gymnasieskolor som rapporterar minst tio procent av elevantalet är betydligt högre än bland de kommunala gymnasieskolorna. Dock har andelen fristående gymnasieskolor som inte rapporterade några elever alls varit betydligt högre än motsvarande andel av de kommunala skolorna under de senaste läsåren. Det är således vanligare att fristående skolor rapporterar en hög andel av elevantalet likväl som att de inte rapporterar några elever överhuvudtaget. Skillnaderna mellan olika fristående skolor verkar alltså vara betydande när det gäller rapporteringen av otillåten frånvaro. Det kan dock ha en viss betydelse att de fristående skolorna varierar mycket i storlek.

Oavsett huvudman återfinns en majoritet av de skolor som inte rapporterar några elever för otillåten frånvaro bland de skolor som har färre än 100 elever med studiehjälp. Att andelen skolor där inga elever rapporteras för skolk är lägre bland större skolor är även den tydligaste effekten av skolstorleken som går att se i rapporten. Dock bör det påpekas att det finns skolor med fler än 1 000 elever som inte rapporterar några elever överhuvudtaget.

Skolornas enkätsvar om hur de arbetar med otillåten frånvaro kan vara en vägledning till orsakerna bakom skillnaderna i skolornas rapportering. Skillnaderna mellan fristående och kommunala skolor är små när det gäller vilka åtgärder som de säger sig vidta innan rapportering till CSN görs. Enkätsvaren visar emellertid att det möjligen kan vara så att de gymnasieskolor som rapporterade tio procent av elevantalet eller mer vidtar färre åtgärder än andra skolor. Dessa skolor förefaller även vara mer strikta när det gäller rapporteringen, då de oftare uppger att de inte avstår från att rapportera elever vid otillåten frånvarande jämfört med alla skolor sammantaget. Även fristående skolor uppger i höger utsträckning att de alltid rapporterar otillåten frånvaro till CSN, vilket om det stämmer kan vara en förklaring till att andelen elever som fått ändringsbeslut med beslutsorsaken skolk är högre för dessa skolor.

Referenser

- CSN (2003). *Studiehjälp och beltidsstudier* (Brev till gymnasieskolor och fristående gymnasieskolor om rapportering till CSN om olovlig frånvaro). Diarienummer 2003-210-2082.
- CSN (2004a). *Närvarorapportering för studiehjälp*. (Intern rapport).
- CSN (2004b), Johansson, Hans & Björk, Peder. *Studiehjälp – utbildningspolitiskt medel och välfärdspolitiskt mål*. (CSN rapport) Stockholm: Fritzes.
- CSN (2008). *Beviljning av studiestöd 2007/2008*.
- CSN (2009). *Beviljning av studiestöd 2008/2009*.
- CSN (2010). *Beviljning av studiestöd 2009/2010*.
- CSN (2011a). *Studiehjälp regler och praxis, 2011/12*.
- CSN (2011b) *Rutiner för elevrapportering i Mina tjänster - gymnasieskolor* (Uppdaterad - maj 2011). CSN nr 1400C/1105.
- CSN (2011c) *Rutiner för elevrapportering i Mina tjänster – gymnasieskolor* (Uppdaterad - december 2011). CSN nr 1400C/1112.
- CSN (2011d). *Ändrad information om skolornas rapportering av skolke* (Intern PM rättsavdelningen).
- CSN (2011e). *Studiestödet 2010*. (CSN rapport).
- CSN (2011f). *Beviljning av studiestöd 2010/2011*.
- CSNFS 2001:6. *Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd om studiehjälp*.
- Dir. 2011:122. *Modernisering av studiehjälpen och anpassning av studiestödet till nya studerandegrupper*. (Kommittédirektiv).
- Proposition 2011/12:1. *Budgetpropositionen för 2011* (Utgiftsområde 15, Studiestöd).
- SFS 1999:1395. *Studiestödslagen*.
- SFS 2000:655. *Studiestödsförordningen*.
- SFS 2010:800. *Skollagen*.
- Skolverket (2005). *Information kring elevers frånvaro i gymnasieskolan* (Regeringsuppdrag). Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2011). *Skolverkets lägesbedömning 2011. Del 1 – Beskrivande data. Förskoleverksamhet, skolbarnomsorg, skola och vuxenutbildning* (Rapport nr 363, 2011). Stockholm: Skolverket.
- SOU 1963:48. *Bättre studiehjälp*. Stockholm: Statens offentliga utredningar.
- SOU 2003:28. *Ekonomiskt stöd vid ungdomsstudier*. Stockholm: Statens offentliga utredningar.
- Statskontoret (2009). *Rätt men ändå fel – CSN:s arbete med att förhindra felaktiga utbetalningar*. Statskontoret, rapport 2009:8.

U2011/7259/SAM, *Regleringsbrev för budgetåret 2012 avseende Centrala studiestödsnämnden*.
Utbildningsdepartementet.

Tabell- och diagramförteckning

Tabell 3.1 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter läsår.....	16
Tabell 3.2 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter kön och läsår	16
Tabell 3.3 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter huvudmannaskap och läsår	17
Tabell 3.4 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter typ av studiehjälp och läsår	18
Tabell 3.5 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter årskurs och läsår.....	18
Tabell 3.6 Gymnasieskolornas rapportering av otillåten frånvaro 2007/2008–2010/2011 fördelat efter läsår	19
Tabell 3.7 Rapportering av otillåten frånvaro i fristående gymnasieskolor 2007/2008–2010/2011 fördelat efter läsår.....	20
Tabell 3.8 Rapportering av otillåten frånvaro i kommunala gymnasieskolor 2007/2008–2010/2011 fördelat efter läsår.....	20
Tabell 3.9 Svar på frågan ”Hur har rapporteringen av otillåten frånvaro utvecklats på er skola under de senaste läsåren?”.....	21
Tabell 3.10. Svar på frågan ”Hur har rapporteringen av otillåten frånvaro utvecklats på er skola under de senaste läsåren?” fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011.....	21
Tabell 3.11. Svar på frågan ”Vad förklarar ökningen av rapporteringen av otillåten frånvaro?”	22
Tabell 3.12. Svar på frågan ”Vad förklarar ökningen av rapporteringen av otillåten frånvaro?” fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011	22
Tabell 3.13 Svar på frågan ”Vad förklarar minskningen av rapporteringen av otillåten frånvaro?”	23
Tabell 4.1 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter kön och huvudmannaskap.....	24
Tabell 4.2 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter typ av studiehjälp och kön.....	25
Tabell 4.3 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat på typ av studiehjälp och huvudmannaskap	25
Tabell 4.4 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter kön och årskurs	27
Tabell 4.5 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter huvudmannaskap och årskurs	28
Tabell 4.6 Svar på frågan ”Upplever du att det finns någon skillnad mellan myndiga och omyndiga elever när det gäller otillåten frånvaro?”	29
Tabell 4.7 Svar på frågan ”Upplever du att det finns någon skillnad mellan myndiga och omyndiga elever när det gäller otillåten frånvaro?” fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011	29
Tabell 4.8 Gymnasieskolornas rapportering av otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011 fördelat efter skolstorlek.....	31
Tabell 4.9 Rapportering av otillåten frånvaro i fristående gymnasieskolor under läsåret 2010/2011 fördelat efter skolstorlek.....	32
Tabell 4.10 Rapportering av otillåten frånvaro i kommunala gymnasieskolor under läsåret 2010/2011 fördelat efter skolstorlek.....	33
Diagram 4.1 Svar på frågan ”I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om närvarokraven på gymnasieskolan?”	35
Diagram 4.2 Svar på frågan ”I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om att studiehjälpen kan dras in vid upprepade frånvaro?”.....	35
Tabell 4.11 Svar på frågan ”I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om närvarokraven på gymnasieskolan?” fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011..	36
Tabell 4.12 Svar på frågan ”I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om att studiehjälpen kan dras in vid upprepade frånvaro?” fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011	36
Diagram 4.3 Svar på frågan ”I vilken grad tror du att risken för indragen studiehjälp påverkar elevernas otillåtna frånvaro?”	37

Tabell 4.13 Svar på frågan ”I vilken grad tror du att risken för indragen studiehjälp minskar elevernas otillåtna frånvaro?” fördelat efter skolornas rapportering av otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011.....	38
Tabell 4.14 Svar på frågan ”Vilka åtgärder vidtar ni innan ni rapporterar otillåten frånvaro till CSN?”	40
Tabell 4.15 Svar på frågan ”Vilka åtgärder vidtar ni innan ni rapporterar otillåten frånvaro till CSN?” fördelat efter skolornas rapportering av otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011	41
Diagram 4.4 Svar på frågan ”Förekommer det att er skola inte rapporterar elever till CSN trots upprepad och omfattande otillåten frånvaro?”	43
Tabell 4.16 Svar på frågan ”Förekommer det att er skola inte rapporterar elever till CSN trots upprepad och omfattande otillåten frånvaro?” fördelat på huvudmannaskap läsåret 2010/2011	43
Tabell 4.17 Svar ¹ på frågan ”Förekommer det att er skola inte rapporterar elever till CSN trots upprepad och omfattande otillåten frånvaro?” fördelat efter skolornas rapportering av otillåten frånvaro under läsåret 2010/2011	44
Tabell B 3.1 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter län och läsår	57
Tabell B 3.2 Gymnasieskolor under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter huvudmannaskap och läsår.....	58
Tabell B 3.3 Gymnasieskolor under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter skolstorlek och läsår	58
Tabell B 3.4 Gymnasieskolor under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter län och läsår	59
Tabell B 4.1 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter län och kön	60
Tabell B 4.2 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter län och huvudmannaskap	61
Tabell B 4.3 Gymnasieskolornas rapportering av otillåten frånvaro under 2010/2011 fördelat efter län	62
Tabell B 4.4 Svar på frågan ”I vilken grad tror du att risken för indragen studiehjälp minskar elevernas otillåtna frånvaro?” fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011	63
Tabell B 4.5. Svar på frågan ”Vilka åtgärder vidtar ni innan ni rapporterar otillåten frånvaro till CSN?” fördelat på huvudmannaskap läsåret 2010/2011	63

Bilagor

Bilaga 1 - Tabeller

Tabell B 3.1 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter län och läsår

Andelar i procent av det totala antalet elever med studiehjälp inom varje län.

	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Blekinge län	161	2,5	205	3,1	280	4,3	256	4,1
Dalarnas län	154	1,2	233	1,8	304	2,5	323	2,8
Gotlands län	114	4,2	97	3,6	115	4,5	116	4,7
Gävleborgs län	262	2,2	329	2,7	440	3,6	337	2,9
Hallands län	231	1,8	264	2,0	335	2,5	426	3,2
Jämtlands län	138	2,4	154	2,7	230	4,1	237	4,4
Jönköpings län	244	1,6	370	2,3	490	3,1	496	3,3
Kalmar län	267	2,5	314	2,9	390	3,7	420	4,2
Kronobergs län	196	2,4	208	2,4	275	3,3	205	2,5
Norrbottens län	263	2,4	341	3,1	345	3,2	342	3,4
Skåne län	2 037	4,2	2 245	4,6	2 347	4,9	2 554	5,4
Stockholms län	3 501	4,7	4 030	5,2	4 177	5,4	4 607	5,9
Södermanlands län	373	3,3	531	4,7	504	4,5	494	4,5
Uppsala län	244	1,8	299	2,2	415	3,0	499	3,8
Värmlands län	351	2,9	417	3,4	419	3,5	396	3,5
Västerbottens län	227	2,0	220	1,9	315	2,8	329	3,0
Västernorrlands län	254	2,4	337	3,2	396	3,8	431	4,3
Västmanlands län	324	2,9	358	3,1	467	4,1	470	4,3
Västra Götalands län	2 147	3,3	2 289	3,5	2 264	3,4	2 265	3,5
Örebro län	367	3,0	485	3,9	486	4,0	600	5,1
Östergötlands län	517	2,8	571	3,0	615	3,3	724	3,9
Alla län ¹	12 305	3,2	14 210	3,6	15 515	4,0	16 390	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever som har flyttat mellan olika län under läsåret endast räknats en gång.

Tabell B 3.2 Gymnasieskolor under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter huvudmannaskap och läsår

Antal och procentandel skolor fördelat efter huvudmannaskap under varje läsår.

	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Fristående gymnasieskolor	360	40,7	416	44,1	464	47,0	494	48,6
Kommunal gymnasieskolor	525	59,3	527	55,9	524	53,0	523	51,4
Alla gymnasieskolor	885	100,0	943	100,0	988	100,0	1017	100,0

Tabell B 3.3 Gymnasieskolor under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter skolstorlek och läsår

Antal och procentandel skolor fördelat efter antal elever med studie hjälp i skolan under ett varje läsår.

	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Under 100 elever	210	23,7	234	24,8	266	26,9	280	27,5
100-249 elever	205	23,2	227	24,1	236	23,9	262	25,8
250-399 elever	137	15,5	144	15,3	145	14,7	147	14,5
400-599 elever	90	10,2	96	10,2	107	10,8	109	10,7
600-999 elever	125	14,1	126	13,4	123	12,4	116	11,4
Över 999 elever	118	13,3	116	12,3	111	11,2	103	10,1
Total	885	100,0	943	100,0	988	100,0	1017	100,0

Tabell B 3.4 Gymnasieskolor under perioden 2007/2008–2010/2011 fördelat efter län och läsår
 Antal och procentandel skolor i olika län under ett respektive läsår.

	2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Blekinge län	15	1,7	17	1,8	17	1,7	17	1,7
Dalarnas län	30	3,4	30	3,2	31	3,1	32	3,1
Gotlands län	8	,9	9	1,0	9	,9	8	,8
Gävleborgs län	21	2,4	24	2,5	22	2,2	24	2,4
Hallands län	27	3,1	27	2,9	28	2,8	29	2,9
Jämtlands län	15	1,7	15	1,6	15	1,5	16	1,6
Jönköpings län	27	3,1	28	3,0	30	3,0	30	2,9
Kalmar län	25	2,8	25	2,7	26	2,6	26	2,6
Kronobergs län	20	2,3	21	2,2	22	2,2	22	2,2
Norrbottnens län	19	2,1	20	2,1	21	2,1	22	2,2
Skåne län	127	14,4	135	14,3	145	14,7	146	14,4
Stockholms län	189	21,4	209	22,2	213	21,6	214	21,0
Södermanlands län	27	3,1	29	3,1	30	3,0	33	3,2
Uppsala län	33	3,7	34	3,6	36	3,6	35	3,4
Värmlands län	30	3,4	33	3,5	36	3,6	37	3,6
Västerbottens län	28	3,2	29	3,1	33	3,3	34	3,3
Västernorrlands län	18	2,0	20	2,1	22	2,2	22	2,2
Västmanlands län	28	3,2	29	3,1	31	3,1	38	3,7
Västra Götalands län	132	14,9	140	14,8	145	14,7	153	15,0
Örebro län	24	2,7	23	2,4	27	2,7	28	2,8
Östergötlands län	42	4,7	46	4,9	49	5,0	51	5,0
Total	885	100,0	943	100,0	988	100,0	1017	100,0

Tabell B 4.1 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter län och kön

Andelar i procent av det totala antalet kvinnliga och manliga elever med studiehjälp i respektive län.

	Kvinnor		Män		Alla elever	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Blekinge län	81	2,7	175	5,5	256	4,1
Dalarnas län	116	2,1	207	3,4	323	2,8
Gotlands län	39	3,4	77	5,9	116	4,7
Gävleborgs län	109	2,0	228	3,8	337	2,9
Hallands län	170	2,5	256	3,9	426	3,2
Jämtlands län	77	3,1	160	5,5	237	4,4
Jönköpings län	166	2,3	330	4,3	496	3,3
Kalmar län	146	2,9	274	5,4	420	4,2
Kronobergs län	74	2,0	131	3,0	205	2,5
Norrbottnens län	127	2,7	215	4,0	342	3,4
Skåne län	916	4,0	1 638	6,8	2 554	5,4
Stockholms län	1 786	4,7	2 821	7,1	4 607	5,9
Södermanlands län	198	3,8	296	5,2	494	4,5
Uppsala län	178	2,8	321	4,7	499	3,8
Värmlands län	134	2,5	262	4,4	396	3,5
Västerbottens län	116	2,2	213	3,7	329	3,0
Västernorrlands län	163	3,3	268	5,2	431	4,3
Västmanlands län	176	3,3	294	5,3	470	4,3
Västra Götalands län	765	2,5	1 500	4,6	2 265	3,5
Örebro län	231	4,0	369	6,0	600	5,1
Östergötlands län	292	3,2	432	4,6	724	3,9
Alla län ¹	6 005	3,3	10 385	5,3	16 390	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever som har flyttat mellan olika län under läsåret endast räknats en gång.

Tabell B 4.2 Elever som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk under läsåret 2010/2011 fördelat efter län och huvudmannaskap

Andelar i procent av det totala antalet elever med studiehjälp i fristående och kommunala skolor i respektive län.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunala gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor ¹	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Blekinge län	36	4,5	228	4,2	256	4,1
Dalarnas län	62	5,6	264	2,5	323	2,8
Gotlands län	12	2,9	105	5,1	116	4,7
Gävleborgs län	34	1,9	304	3,1	337	2,9
Hallands län	178	6,5	254	2,4	426	3,2
Jämtlands län	54	5,0	184	4,2	237	4,4
Jönköpings län	116	5,3	386	3,0	496	3,3
Kalmar län	42	2,2	381	4,6	420	4,2
Kronobergs län	45	1,8	161	2,8	205	2,5
Norrbottnens län	46	6,7	297	3,1	342	3,4
Skåne län	717	5,9	1 906	5,4	2 554	5,4
Stockholms län	1 985	6,9	2 723	5,5	4 607	5,9
Södermanlands län	51	2,0	450	5,4	494	4,5
Uppsala län	161	5,5	344	3,3	499	3,8
Värmlands län	89	3,7	312	3,4	396	3,5
Västerbottens län	95	5,2	239	2,6	329	3,0
Västernorrlands län	63	3,1	375	4,6	431	4,3
Västmanlands län	160	5,4	321	4,0	470	4,3
Västra Götalands län	641	4,3	1 686	3,4	2 265	3,5
Örebro län	113	5,9	502	5,0	600	5,1
Östergötlands län	251	5,0	487	3,6	724	3,9
Alla län ¹	4 934	5,3	11 824	4,1	16 390	4,3

¹Nettoräknat antal elever – d.v.s. att elever som har bytt mellan fristående och kommunal skola eller som har flyttat mellan olika län under läsåret endast räknats en gång.

Tabell B 4.3 Gymnasieskolornas rapportering av otillåten frånvaro under 2010/2011 fördelat efter län

Andelar i procent av det totala antalet skolor i varje län som rapporterade otillåten frånvaro i viss omfattning¹.

	Inga rapporterade elever	< 1 % av eleverna	≥ 1 - 4 % av eleverna	≥ 4 - 10 % av eleverna	≥ 10 % av eleverna	Alla gymnasieskolor
Blekinge län	17,6	5,9	35,3	35,3	5,9	100,0
Dalarnas län	21,9	12,5	40,6	18,8	6,3	100,0
Gotlands län	37,5	0,0	12,5	50,0	0,0	100,0
Gävleborgs län	20,8	12,5	45,8	20,8	0,0	100,0
Hallands län	17,2	3,4	51,7	17,2	10,3	100,0
Jämtlands län	12,5	6,3	31,3	43,8	6,3	100,0
Jönköpings län	10,0	13,3	43,3	26,7	6,7	100,0
Kalmar län	15,4	15,4	26,9	38,5	3,8	100,0
Kronobergs län	13,6	9,1	50,0	27,3	0,0	100,0
Norrbottnens län	22,7	9,1	31,8	31,8	4,5	100,0
Skåne län	21,9	5,5	25,3	27,4	19,9	100,0
Stockholms län	21,0	9,3	24,8	22,9	22,0	100,0
Södermanlands län	27,3	6,1	12,1	45,5	9,1	100,0
Uppsala län	5,7	8,6	54,3	28,6	2,9	100,0
Värmlands län	18,9	5,4	40,5	35,1	0,0	100,0
Västerbottens län	29,4	5,9	38,2	11,8	14,7	100,0
Västernorrlands län	13,6	18,2	18,2	40,9	9,1	100,0
Västmanlands län	15,8	5,3	34,2	36,8	7,9	100,0
Västra Götalands län	17,0	6,5	43,1	26,1	7,2	100,0
Örebro län	17,9	3,6	17,9	39,3	21,4	100,0
Östergötlands län	25,5	3,9	35,3	23,5	11,8	100,0
Alla län	19,5	7,7	33,0	27,6	12,2	100,0

¹Skolornas rapportering definieras här som andelen elever i procent som fick ett beslut med beslutsorsaken skolk i relation till det totala antalet elever med studiehjälp under respektive län.

Tabell B 4.4 Svar på frågan "I vilken grad tror du att risken för indragen studiehjälp minskar elevernas otillåtna frånvaro?" fördelat efter huvudmannaskap läsåret 2010/2011

Antal¹ och procentandel svarande för respektive svarsalternativ fördelat efter huvudmannaskap.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunala gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Den minskar frånvaron i hög grad.	72	38	98	37	170	37
Den minskar frånvaron i liten grad.	100	52	150	56	250	55
Den minskar inte frånvaron.	13	7	5	2	18	4
Vet ej.	7	4	13	5	20	4
Totalt antal svarande	192	100	266	100	458	100

¹Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för alla gymnasieskolor skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Diagram 4.3.

Tabell B 4.5. Svar på frågan "Vilka åtgärder vidtar ni innan ni rapporterar otillåten frånvaro till CSN?" fördelat på huvudmannaskap läsåret 2010/2011

Flervalsfråga¹. Antal² och procentandel svarande för respektive svarsalternativ fördelat efter huvudmannaskap.

	Fristående gymnasieskolor		Kommunala gymnasieskolor		Alla gymnasieskolor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Vi inleder en dialog med elev/föräldrar vid otillåten frånvaro	172	89	234	88	406	88
Elev/föräldrar kallas till samtal med rektor, kurator etc.	96	50	151	57	247	54
Vi varnar elev/föräldrar om att studiehjälpen kan dras in	185	96	253	95	438	95
Elevers frånvaro diskuteras internt på skolan, t.ex. vid elevvårdskonferens.	145	75	196	73	341	74
Vi vidtar inga speciella åtgärder innan rapport till CSN	0	0	1 ³	0 ³	1 ³	0
Vi vidtar andra åtgärder, nämligen:	14	7	14	5	28	6

¹Frågan var en flervalsfråga, vilket innebär att flera svarsalternativ kunde markeras. Antal och andelen svar avser således de svarande som svarat ja på aktuellt alternativ

²Antalet svarande avser alla skolor som besvarat frågan och som kunde matchas mot CSN:s register för 2010/2011. Andelarna för "alla gymnasieskolor" skiljer sig därför något från andelarna som presenteras i Tabell 4.14.

⁴En skola svarade att inga speciella åtgärder vidtas innan rapport till CSN. Dock svarade denna skola även ja på flera andra svarsalternativ varför detta svar bedöms som ett felsvar.

Bilaga 2 - Enkät och följebrev

Rapportering av otillåten frånvaro

Frågor om rapportering av otillåten frånvaro på er skola

Instruktioner

Vi ber dig att noggrant läsa igenom varje fråga och använda de svarsalternativ som finns. Det är viktigt för undersökningen att du försöker svara på alla frågor.

Du markerar det svarsalternativ som stämmer överens med dina erfarenheter eller genom att fylla i svarsrutan.

Om du råkar markera fel ruta i en envälsfråga så väljer du bara ett nytt svarsalternativ så försvinner den felaktiga markeringen. I en flervälsfråga tar du bort felmarkeringen genom att klicka på den.

Vissa frågor ska inte besvaras av alla. Detta styrs automatiskt av enkätverktyget utifrån dina angivna svar.

Genom att använda pausknappen kan du ta en paus i undersökningen och fortsätta vid ett annat tillfälle. När alla frågor besvarats finns möjlighet att få en svarsöversikt och sedan gå tillbaka och korrigera eventuellt felaktigt angivna svar.

Tack för att du tar dig tid att svara på enkäten!

1. Hur många elever går sammanlagt på er skola?

- Fler än 999 elever.
- 600-999 elever.
- 400-599 elever.
- 250-399 elever.
- 100-249 elever.
- Färre än 100 elever.

2. I vilket län är er skola belägen?

- Blekinge län.
- Dalarnas län.
- Gotlands län.
- Gävleborgs län.
- Hallands län.
- Jämtlands län.
- Jönköpings län.
- Kalmar län.
- Kronobergs län.
- Norrbottens län.
- Skåne län.
- Stockholms län.
- Södermanlands län.
- Uppsala län.
- Värmlands län.
- Västerbottens län.
- Västernorrlands län.
- Västmanlands län.
- Västra Götalands län.
- Örebro län.
- Östergötlands län.
- Vet ej/inget av ovanstående.

3. I vilken form drivs er skola?

- Kommunal gymnasieskola.
- Fristående gymnasieskola.
- Annan skolform.

4. I vilken omfattning bedömer du att er skola rapporterade otillåten frånvaro till CSN under läsåret 2010/2011?

Markera det svarsalternativ som du bedömer vara det mest riktiga.

- Mycket stor omfattning (10 procent eller mer av totala antalet elever).
- Ganska stor omfattning (4-9 procent av totala antalet elever).
- Ganska liten omfattning (1-3 procent av totala antalet elever).
- Mycket liten omfattning (under 1 procent av totala antalet elever).
- Vi rapporterade inga elever alls för otillåten frånvaro till CSN.
- Vet ej.

5. Hur har rapporteringen av otillåten frånvaro utvecklats på er skola under de senaste läsåren?

Markera endast ett svarsalternativ.

- Den har ökat i stor omfattning.
- Den har ökat i liten omfattning.
- Den har varit oförändrad.
- Den har minskat i liten omfattning.
- Den har minskat i stor omfattning.
- Vet ej.

6. Vad förklarar ökningen av rapporteringen av otillåten frånvaro?

Markera endast ett svarsalternativ. Välj den huvudsakliga orsaken.

- Den otillåtna frånvaron har ökat.
- Vi rapporterar elever som vi tidigare inte skulle ha rapporterat.
- Annan orsak, nämligen _____

7. Vad förklarar minskningen av rapporteringen av otillåten frånvaro?

Markera endast ett svarsalternativ. Välj den huvudsakliga orsaken.

- Den otillåtna frånvaron har minskat.
- Vi rapporterar inte elever som vi tidigare skulle ha rapporterat.
- Annan orsak, nämligen _____

8. Vilka åtgärder vidtar ni innan ni rapporterar otillåten frånvaro till CSN?

Du kan markera flera svarsalternativ.

- Vi inleder en dialog med elev/föräldrar vid otillåten frånvaro.
- Elev/föräldrar kallas till samtal med, rektor, kurator etc.
- Vi varnar elev/föräldrar om att studiehjälpen kan dras in.
- Elevens frånvaro diskuteras internt på skolan, t.ex. vid elevvårdskonferens.
- Vi vidtar inga speciella åtgärder innan rapport till CSN.
- Vi vidtar andra åtgärder, nämligen _____

9. I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om närvarokraven på gymnasieskolan?

Markera endast ett svarsalternativ.

- I mycket stor utsträckning.
- I ganska stor utsträckning.
- I ganska liten utsträckning.
- I mycket liten utsträckning.
- Vet ej.

10. I vilken utsträckning tror du att eleverna har kunskap om att studiehjälpen kan dras in vid upprepad frånvaro?

Markera endast ett svarsalternativ.

- I mycket stor utsträckning.
- I ganska stor utsträckning.
- I ganska liten utsträckning.
- I mycket liten utsträckning.
- Vet ej.

11. I vilken grad tror du att risken för indragen studiehjälp minskar elevernas otillåtna frånvaro?

Markera endast ett svarsalternativ.

- Den minskar frånvaron i hög grad.
- Den minskar frånvaron i liten grad.
- Den minskar inte frånvaron.
- Vet ej.

12. Upplever du att det finns någon skillnad mellan myndiga och omyndiga elever när det gäller otillåten frånvaro?

- Ja, myndiga elever är frånvarande i högre utsträckning.
- Ja, omyndiga elever är frånvarande i högre utsträckning.
- Nej, det finns ingen skillnad.
- Vet ej.

13. Förekommer det att er skola inte rapporterar elever till CSN trots upprepad och omfattande otillåten frånvaro?

Markera endast ett svarsalternativ.

- Ja, i mycket stor utsträckning.
- Ja, i ganska stor utsträckning.
- Ja, men i ganska liten utsträckning.
- Ja, men i mycket liten utsträckning.
- Nej, det förekommer inte.

14. Här kan du lämna övriga synpunkter rörande otillåten frånvaro och studiehjälp.

Följebrev – första utskicket

Hjälp oss förstå rapporteringen av otillåten frånvaro

CSN genomför under hösten 2011 en undersökning om rapporteringen av otillåten frånvaro vid Sveriges gymnasieskolor. Syftet med undersökningen är att bättre förstå hur rapporteringen av elever för otillåten frånvaro fungerar och vad som ligger bakom de senaste årens ökning av rapporteringen. Undersökningen ska beskriva de senaste årens utveckling, men kommer också att fungera som en utgångspunkt för att följa upp de förändringar av rapporteringen som CSN kommer att informera om senare under hösten. De frågor som ställs har dock inget med dessa förändringar att göra.

Till er som arbetar med otillåten frånvaro

För att undersökningens resultat ska bli tillförlitliga är vi i behov av hjälp från er som jobbar ute på Sveriges skolor. Er kunskap och erfarenhet är ovärderlig för att vi på CSN ska kunna förstå de studerandes situation. Därför är det viktigt att ni försöker ta er tid att besvara våra frågor.

För att besvara enkäten krävs kunskap om hur er skola arbetar med otillåten frånvaro och era rutiner för rapportering till CSN. Även om ni kan vara flera som har denna kunskap på er skola vill vi bara ha in en enkät för hela skolan. Det är dock inget som hindrar att ni hjälps åt med att fylla i enkäten för att kunna ge oss så bra svar som möjligt. Enkäten är webbaserad och frågorna besvaras genom att klicka på länken nedan.

<http://www.easyresearch.se/XXXX>

Om du inte kan använda länken ovan, logga in på:

<http://web.easyresearch.se/XXXX>

Med följande uppgifter:

Användarnamn: XXXX

Lösenord: XXXX

Kontakta oss gärna

Om ni har frågor om enkäten eller vill ha mer information om undersökningen är ni välkomna att kontakta oss via telefon eller e-post.

Andreas Dahlkvist

telefon: XXX-XX XX XX

e-post: enkat@csn.se

Med vänliga hälsningar

Carl-Johan Stolt, chef på CSN:s utvärderings- och statistikenhet

Tack för din medverkan!

Följebrev – påminnelse

Hjälp oss förstå rapporteringen av otillåten frånvaro

För ungefär två veckor sedan skickade vi på CSN ut en enkät om hur ni arbetar med rapportering av otillåten frånvaro på din skola. Vi förstår om ni inte hunnit svara på våra frågor. För oss är det dock mycket värdefullt att så många som möjligt skickar in enkäten, och vi vill därför påminna er om att försöka ta er tid att svara på frågorna.

Varför har ni fått enkäten?

Vi på CSN vill bättre förstå hur rapporteringen av elever för otillåten frånvaro fungerar. Därför skickar vi den här enkäten till er skola. Genom att svara på frågorna hjälper ni oss att förstå vad som ligger bakom de senaste årens ökning av rapportering av frånvaro.

Resultatet av undersökningen ska beskriva de senaste årens utveckling, men kommer också att fungera som en utgångspunkt för att följa upp förändringar av rapporteringen. De förändringarna kommer CSN att informera om senare under hösten. Frågorna i enkäten har dock inget med dessa förändringar att göra.

Till dig som arbetar med otillåten frånvaro

Enkäten vänder sig till dig som arbetar med otillåten frånvaro på Sveriges skolor. Din kunskap och erfarenhet är ovärderlig för att vi på CSN ska förstå de studerandes situation. Därför är vi tacksamma om du försöker ta dig tid att besvara våra frågor.

Ni kanske är flera på er skola som har kunskap om rapportering av skolka, men vi vill bara ha in en enkät för hela skolan. Det är dock inget som hindrar att ni hjälps åt med att fylla i enkäten för att kunna ge oss så bra svar som möjligt. Om du som får detta brev ansvarar för flera skolor, har du fått en enkät per skola. I så fall vill vi att du skickar en enkät till den ansvarige på varje skola.

Enkäten är webbaserad och du svarar på frågorna genom att klicka på länken nedan.

<http://www.easyresearch.se/XXXX>

Om du inte kan använda länken ovan, logga in på:

<http://web.easyresearch.se/XXXX>

med följande uppgifter:

Användarnamn: XXXX

Lösenord: XXXX

Kontakta oss gärna

Om ni har frågor om enkäten eller vill ha mer information om undersökningen, är ni välkomna att kontakta oss:

Andreas Dahlkvist

telefon: XXX-XX XX XX

e-post: enkat@csn.se

Med vänliga hälsningar

Carl-Johan Stolt, chef på CSN:s utvärderings- och statistikenhet

Bilaga 3 - Intervjuguider

Intervjumall för skolor med hög och/eller ökande andel elever med beslutsorsak skolk

Inledande frågor

1. Ge en kort beskrivning av skolan, din funktion och hur länge du har jobbat med de aktuella arbetsuppgifterna.
2. Vad är din bild av skolk på er skola?
3. Hur tycker du att skolket har utvecklats under den tid du jobbat med dessa arbetsuppgifter?

Arbetsätt gentemot eleven

4. Informerar skolan eleverna om vad som gäller rörande frånvaro? Hur?
5. Vilka åtgärder vidtar ni när en elev skolkar?
6. Vidtar ni några speciella åtgärder vid återkommande skolk? Vilka?
7. Gör ni någon förändring av insatserna om dessa inte får avsedd effekt?
8. Vilka personalgrupper är involverade i arbetet med skolk på er skola?
9. Vad gör de olika personalgrupperna?
10. Har arbetssättet rörande skolk förändrats under den tid du jobbat på skolan?

Registrering och rapportering av otillåten frånvaro

11. Vilka rutiner har ni för att registrera skolk på er skola? Hur/när sker sammanställning/avstämning?
12. Vilka rutiner har ni för att rapportera otillåten frånvaro till CSN?
13. När väljer ni att rapportera skolk till CSN? Är rapporteringen kopplad till andra åtgärder?
14. Väljer ni ibland att inte rapportera skolk till CSN trots upprepad frånvaro? När? Varför?
15. Vem tar beslut om att frånvaron ska rapporteras till CSN?
16. Har rutinerna rörande registrering/rapportering av skolk förändrats under din tid på skolan?
17. Vilken är din uppfattning om CSN:s arbetsätt rörande otillåten frånvaro?
18. Skulle du vilje se någon förändring i arbetssättet? Vad?

Skolkbeteende

19. Finns det en typisk grupp av elever som skolkar enligt dig? Vad utmärker denna grupp? Hur ser det ut med olika årskurser?
20. Vilka tror du är de främsta förklaringarna till att just dessa elever skolkar?
21. Finns det något skolan kan göra för att motverka upprepad frånvaro som ni inte gör idag?
22. Är eleverna medvetna om att de kan få studiebidraget indraget vid skolk? Tror du att risken för indraget studiebidrag påverkar skolket?
23. Är det vanligt att elever som får studiebidraget indraget fortsätter att studera i mindre omfattning utan studiehjälp eller börjar studera på heltid igen?

Övrigt

24. Är det något övrigt du vill tillägga rörande otillåten frånvaro och skolk?

Intervjumall för skolor med låg andel elever med beslutsorsak skolk

Inledande frågor

1. Ge en kort beskrivning av skolan, din funktion och hur länge du har jobbat med de aktuella arbetsuppgifterna.
2. Vad är din bild av skolk på er skola?
3. Hur tycker du att skolket har utvecklats under den tid du jobbat med dessa arbetsuppgifter?

Arbetsätt gentemot eleven

4. Informerar skolan eleverna om vad som gäller rörande frånvaro, ex. krav på heltidsstudier för studiebidrag? Hur informerar ni?
5. Vilka åtgärder vidtar ni när en elev skolkar?
6. Vidtar ni några speciella åtgärder vid återkommande skolk? Vilka?
7. Gör ni någon förändring av insatserna om dessa inte får avsedd effekt?
8. Vilka personalgrupper är involverade i arbetet med skolk på er skola?
9. Vad gör de olika personalgrupperna?
10. Har arbets sättet rörande skolk förändrats under den tid du jobbat på skolan?

Registrering och rapportering av otillåten frånvaro

11. Har skolan några rutiner för att registrera omfattning av skolk? Hur ser dessa ut?
12. Har skolan några rutiner för att rapportera otillåten frånvaro till CSN? Hur ser dessa ut?
13. Vem tar beslut om eventuell frånvaro ska rapporteras till CSN eller inte? Vad grundar sig detta beslut på?
14. Ni rapporterar väldigt få/inga elever till CSN för otillåten frånvaro. Vad tror du att detta beror på?
15. Hur ser ni på skolan på CSN:s arbets sätt och rutiner rörande otillåten frånvaro?
16. Har rutinerna rörande registrering/rapportering av skolk förändrats under din tid på skolan?

Skolkbeteende

17. Finns det en typisk grupp av elever som skolkar enligt dig? Vad utmärker denna grupp?
18. Vilka tror du är de främsta förklaringarna till att just dessa elever skolkar?
19. Vad kan skolan göra för att motverka upprepad otillåten frånvaro?
20. Tror du att risken för indraget studiebidrag påverkar skolket?

Övrigt

21. Är det något övrigt du vill tillägga rörande otillåten frånvaro och skolk?